

A G Y A G O S S Z E R G É N Y   T Ö R T É N E T E

Irta: BORBÉLY JÓZSEF

egyetemi tanársegéd

ELŐSZÓ

"Nem vethetik immár fájdalmas alacsonyítással szemünkre: Hogy mi magyarok hazánkat nem is esmérhettyük, hogy tudnánk tehát vagyonyainknak hasznát venni..."

/Részlet: Vályi András: Magyar Országnek Leirása
c. könyve Előbeszédéből./

Születésem helyének, — szülőfalumnak -- a történetét írom meg ebben a dolgozatban. Már több, mint egy évtizede, hogy elváltam tőle, ám a város életét élve is sok szál fűz a furcsa nevű Győr-Sopron megyei faluhoz, Agyagosszergényhez. Most is éber figyelemmel kísérem lakóinak életét, arculatának változását.

Az utóbbi harminc évben rendkívül heves és pozitív változások zajlottak le itt is, — mint az országban mindenütt— de az éber és féltő tekintet előtt a negatív jelenségek sem maradhatnak rejtve. A lazuló közösségi kötelékek, a kétlaki életmód összes hátrányaival és ellentmondásaival. A megalapozott jólét egyrésztől, másrészt a falu lakosságának előre-
gedése, az elvándorlásból és a születések alacsony számából adódóan. A civilizált életmód és szemben vele a növekvő alkoholfogyasztás, a terjedő alkoholizmus.

A történelem folyamán két különálló, ám nagyon hasonló történetű falu élt egymás mellett évszázadokig: Agyagos és Szergény. A két községet 1927-ben egyesítették, és 1929-ben lett Agyagosszergény a neve. Bredetileg csak Szergény történetével kívántam foglalkozni, de az egymás tőszomszédságában lévő, jórészt azonos gazdasági és politikai környezetű falvakról lévén szó, nem tartottam ésszerűnek Agyagos mellőzését. Ami a két község fejlődésénél fontos és különbség: Agyagos örökös jobbágyfalu, Szergény lakói viszont vegyes költözködésűek, az örökös jobbágyok mellett, /ezek vannak többségben/ ott élnek a jórészt bevándorolt szabad költözködésűek is.

Agyagosszergény történetének ilyen mértékű feldolgozásában előd nélkül állok. Készültek ugyan az 1960-as évek végén helytörténeti dolgozatok, de ezek főként a felszabadulás utáni időkkel foglalkoznak. Nehézséget okozott, hogy 1944-ben elpusztult a soproni törvényszék iratanyaga. A község XX. századi történetéből csak rövid összefoglalást adok.

Sopron, 1978. augusztus 10.

Borbély József

I. A község földrajzi elhelyezkedése és jelenlegi viszonyai

A 4009 km² területű Győr-Sopron megye /a hajdani Győr, Sopron és Moson megyékből alakult/ soproni járásában, Kapuvár várostól 9,6 km-re található Agyagosszergény. A földrajzi egységet tekintve az Ikva patak völgyében, a Rábaköz-től északnyugatra. A községet északnyugati irányból Fertőd, délnyugatról Fertőendréd. határolja. Északkeletről Kapuvárral, délkeletről pedig Vitnyéddel határos.

Részlet a szergényi Széchenyi utcából

Agyagosszergény jelenleg közös tanácsu község, a nagyközségi tanács székhelye Fertőd. A község közigazgatási területe 1991 hektár, a mezőgazdaságilag művelt terület 3127 hektár. A központi belterület 96 hektárnyi. A fertői nagyközségi közös tanácshoz Fertőd, Agyagosszergény, Fertőendréd, Fertőszéplak és Sarród községek tartoznak. Agyagosszergénynek külterületi lakott helye jelenleg már nincsen. /A hajdani Gémes majorban már nem lakik senki, és az agyagosszergényi termelészövetkezet tulajdonában van./

A község lakosságának létszáma 1977-ben 1089 fő volt. 1970-ben még 1319-en laktak a faluban, ahonnan azóta 559-en költöztek el. A községből jelenleg is van elvándorlás, de ez nem olyan mértékű, mint a hatvanas években és a hetvenes évek elején volt. Az 1970. évi 106 főről 1976-ban 56-ra csökkent le az elköltözők száma. A népesség korosztály szerinti megoszlása jelenleg a következő:

0 - 14 éves korig:	170 fő
15 - 39 " "	340 "
40 - 59 " "	315 "
60 és idősebb	264 "

A községben 1976-ban 14 gyermek született, 18-an haltak meg, 14-en kötöttek házasságot.

A lakóépületek száma 355, 1970 óta 47 házat építettek, megszűnt 37 épület. A lakásoknak megközelítőleg 25%-ban van fürdőszoba, és egyre terjed az új lakásoknál a központi fűtés bevezetése is. A falu vízvezetékekkel nincs ellátva, és ez a lakások komfortfokozatát nagymértékben meghatározza.

A keresőképes lakosság megoszlása a foglalkoztatás szerint:

- a mezőgazdaságban dolgozik:	35%
- az iparban	46%
- egyéb	19%

A községből 278 fő jár el dolgozni, elsősorban a közeli városokba, Kapuvárra, Győrbe és Sopronba. Sokan a közeli Petőháza cukorgyárában találtak munkát, és többen dolgoznak — főleg az asszonyok közül — a fertői kutatóintézet konzervüzemében is.

1959. március 9-én három termelészövetkezet alakult: a Széchenyi, az Aranykalász és a Hansággyöngye. A Széchenyi

AGYAGOSSZERGÉNY

község

----- vázlat

M: 1:10000

T: 3458-1466

Agyagosszergény község határának kataszter-
térképe

Termelőszövetkezetben a volt Fertőszergény, az Aranykalászban az egykori Agyagos lakói tömörültek, a Hansággyöngye a községhez csatolt Gémes majoriakat egyesítette. A helyi és a járási szervek kezdeményezésére a szövetkezeti tagok egyetértésével 1960. április elején a Széchenyi és a Hansággyöngye TSZ. Széchenyi néven egyesült. Két év múlva, 1962. január elsején a Széchenyi és az Aranykalász is. egyesült, és most már az egész községet egyesítő szövetkezet neve Győzelem lett.

Az alakulást követően a tsz az állatállomány számára szükséges épületeket emelt, és folyamatosan fejlődött a gépesítés is. /1967-ben 18 db erőgépük volt./ Régebben a tsz-ben állandó jelleggel főleg az idősebbek dolgoztak — a rendszeres elfoglaltság hiánya miatt a fiatalabbak a környező városok üzemében, vállalatainál találtak munkát — és az asszonyok a növényápolási munkákból vették ki a részüket. Részben ennek a helyzetnek tulajdonítható, hogy a szövetkezet eredményei hosszú ideig alulmaradtak a lehetőségeken. Egy munkaegység értéke 1962-ben 27, 1965-ben 32, 1966-ban 20,60 forint volt. Az egy tagra jutó jövedelem ugyanakkor 8961, 6502, illetve 8670 forint.

Az egészségügyi ellátás magasabb színvonaláért a községi tanács orvosi rendelő és lakás építését határozta el a községfejlesztési alap felhasználásával, számítva a lakosság társadalmi munkájára is. Az elképzelés megvalósult, 1961-ben 360 000 forintért elkészült az épület, ahová 1962. szeptemberébe beköltözött a körzet orvosa.

A növekvő művelődési igényeknek nem felelt meg a meglévő kultúrterem, ezért 1961-ben úgy határozott a tanács, hogy a művelődési otthont építteti. Az épület helyét eldöntő hosszasan vita után 1962-ben kezdték meg az építkezést, és

1963-ban az Alkotmány ünnepén avatták fel a falu új művelődési otthonát, melyre a tanács 760 000 forintot fordított. A művelődési otthonban kapott helyet a községi könyvtár és az ifjúsági klub is.

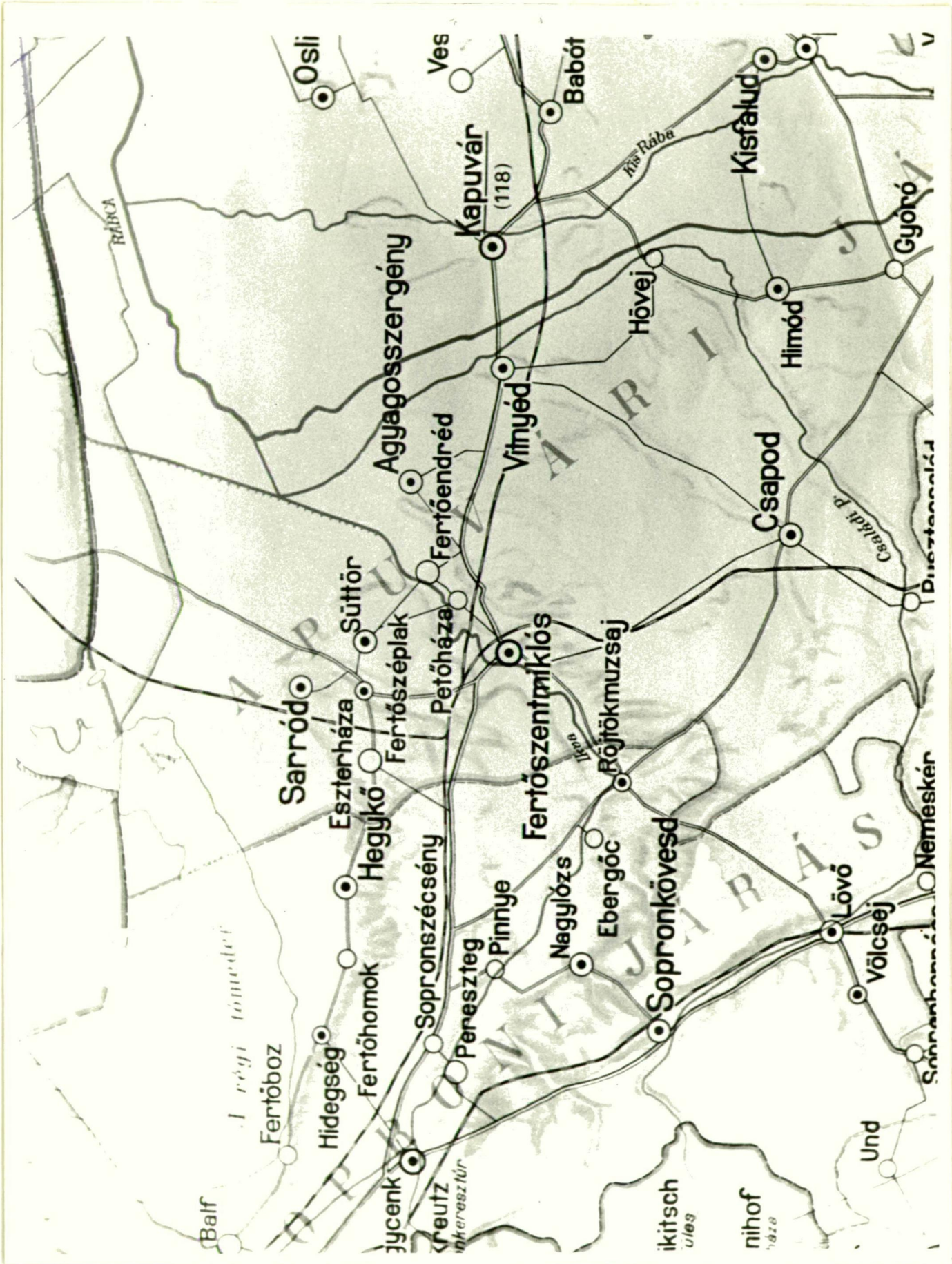
Az agyagosszergényi tanács ötéves községfejlesztési tervében elhatározta, hogy a községfejlesztési hozzájárulás kétharmad részét gyalogjárdák építésére, egyharmadát a belterületi utak felújítására, portalanítására fordítja. A járdák építése az első szakaszban a községet átszelő és egyre növekvő forgalmu utcák mentén történt meg. Ezzel egyidejűleg megkezdődött a parkosítás és a fásítás is, és ma már az egyre csinosodó, virágos község képe tárul az átutazó elé. A járdaépítés és az utak felújítása 1970-re befejeződött. 1968-ban két autóbusz- várótermet, 1970-ben sportöltözőt építettek. Agyagosszergény többször elnyerte a megye legtisztább községe címet.

A község művelődési adatai: 1976.

- óvodás gyermekek száma: 46 fő
- általános iskolai tanulók száma: 133 fő
- könyvállomány: 4000 kötet
- könyvtári tagok száma: 184 fő
- rádióra előfizetnek: 289 fő
- TV előfizetők száma: 284 fő

/A község mai állapotára és a termelészövetkezetre vonatkozó adatokat a Győzelem TSZ. vezetősége, a fertődi közös tanács szolgáltatta. Felhasználtam a Magyar Népköztársaság Helységnévtára c. 1973.évi könyvet is, és a Szülőföldünk, a Kisalföld c. kiadványt./

Részlet Sopron megye 1939-ben készült térképéről

II. A község vidékének rövid településtörténete

Az Ikvának, ennek az elég jelentéktelen pataknak a völgye, mint önálló tájegység ma is igen sűrűn lakott terület, mely összeköttetést teremt a hegyvidék és a Kisalföld széles térségei között. Ezt a fontos utvonalat a Hanság mocsaras területe hol északabbra, hol pedig délebbre határozta meg, ennek a kapunak a keleti kijáratánál fekszik Kapuvár. A megye északi területét pedig a Hanság mocsárvidékének kettős medencéje foglalja el a multban. A Fertő tótól csak keskeny dombsor választja el a lapos fenekű medencét, amely lassan lejt kelet felé. A délről nagy ivben idefutó patakok bizonytalan ágai táplálták a mocsárvidéket, amely időnként kapcsolatban volt a Fertővel, így például a Répce a XVI. században a Fertőbe ömlött, hasonlóképpen az Ikva is. A lápos vidék kis szigetei korán alkalmassá váltak az emberi településre. A Hanság közlekedés szempontjából szinte áthatolhatatlan akadályt jelentett az őskorban és a középkorban. A déli peremen találjuk a két községet, Agyagost és Szergényt is.

A Fertő környékén a csiszolatlan kőkorszak emberi maradványai ezideig hiányoznak. Hasonlóképpen az átmeneti kőkorszak /mezolith/ emlékanyagára sincsen biztos adat. Több sikerrel járt az újabb kőkori telepek kutatása. A faluhoz közel fekvő petőházi cukorgyár környékéről igen sok őskori lelet került elő, amikor a gyártól nyugatra egy nagyobb tavat ástak. A hegykői téglavetőben és a Süttör melletti Jakab szigeten is tártak fel újabb kőkori leleteket.

A rézkor a megye területén összefüggő temetővel nincs képviselve. A legkorábbi bronzkori kulturát egy eddig még csak a Fertő közvetlen környékéről ismert kerámias csoport jellemzi, amelyet két lelőhelyről Oggau - sarródi csoportnak neveznek. Sarródon a tó keleti partján, a Hanságtól elválasztó földnyelven nagyobb csontvázas temetőt tártak fel 1936-ban. Magyarország nyugati határvidékének ismert bronzkori kulturája az un. Gátai-kultúra. E kulturából származó szórványleletek Agyagosszergényhez közel, Hegykőn és Petőházán előfordultak.

Összefoglalva a terület bronzkori anyagát ez nagyon kevés adatot nyújt a települési viszonyokra. E kor kutatása még

jobban elhanyagolt, mint az újabb kőkorszaké.

A megye területén a korai vaskorban aránytalanul megnő a hegyvidék jelentősége. Ahogy a hegyvidéket elhagyjuk sokkal kevesebbet tudunk meg a kora vaskori telepekről. Fertőszentmiklós határából kör alakú sánc ismeretes. Fertőszéplakon Loránddombon ugyancsak kora vaskori telepről beszélnek. A sík vidéken az árvízmentes magaslatokat vették körül. Sáncokkal, ezek azonban sokkal kisebbek, mint a Sopron környéki sáncok. Kettő ilyen őskori földvár tartanak nyilván. Kapuvár határában. Ezek Földvár-domb és Feketevár.

A régészeti emlékekben teljes változás mutatkozik a kelták nyugatról jövő foglalásában. Az Ikva völgyében a petőházi cukorgyár mellett csontvázas kelta sirok kerültek elő gazdag leletekkel az i. e. IV. századból. Nem kétséges, hogy az egész megye területén a rómaiak kelta törzseket találtak, melyek közül legjelentősebb valószínűleg a bójok törzse volt, annak ellenére, hogy az i. e. I. században a dákok annyira meggyengítették őket, hogy az írott források "deserta Boiorumot" / a bójok pusztaságát/ emlegetnek a Fertő környékén. Az időszámítás utáni 10.- 15. évben a meghódított Norcium tartományból kiinduló római hódítás eredményeként Pannónia tartomány része lett e terület is.

A római korban feltehetőleg egy kisebb jelentőségű út vezetett keresztül a Fertőt a Hanságtól elválasztó hátságon. Talán Agyagosszergény IV. századi temetője is kapcsolódik ehhez az uthoz. ¹

Amikor a magyarok a X. század elején megkezdik ennek a területnek a megszállását, amelyen később Sopron megye kialakult, a gyéren lakott vidéken avarokat és szlávokat találtak. Később a megye történetírója² szerint a megye területén a Kér, a Megyer és a Tarján-törzs, a Nyék törzs egy töredéke, valamint a besenyők telepedtek le. Valószínűbb azonban az a feltevés, hogy a kalandozásokban is részt vett Sur vezér nemzetsége telepedett meg itt, akinek neve az Osl /Osli/ nemzetségben élt tovább. Besenyő telepeknek csak Pecsényédet / eredetileg Besenyőd/ és Árpást tarthatjuk. Az említett törzsek Sopron megyei földfoglalását nem láthatjuk igazoltnak, hasonlóan a kabarok állítólagos altörzsei közül a Varság törzsét és a székelyekét sem.³

Forrásmegjelölés a II. fejezethez

- 1./ A község településtörténetére utaló adatokat; Magyarország műemléki topográfiája c. könyv II. kötetéből vettem. Győr-Sopron megye műemlékei I. rész; Bp. Akadémiai, 1956. Sopron és környékére vonatkozó részeket Csatkai Endre, Dercsényi Dezső és Mollay Károly írták.
- 2./ Többek között Tomek Ödön és Zsadányi Oszkár is.
- 3./ László Gyula szerint is, akinek állítását Mollay Károly a könyv -- Győr-Sopron megye műemlékei -- írásánál átvette.

Sergényi Helység Krisztus szobra a templom előtt

III. Agyagos és Szergény első írásos említése és történetük a XIII. - XVI. században

1. Az Agyagos név eredete, a falu első írásos említése:

Agyagost Terra Ogegus néven 1256-ban említi az első oklevél.¹ A későbbiekben az 1318. és 1322. évekből származó oklevelek Possessio AGAGUS néven említik, majd Poss. AGYAGAS /1430/ és AGYAGOS /1405, 1428, 1436, 1455/² "Nevezését talán agyagos földjéről vette, ő pedig nevezetet adott az Agyagosi családnak az Osl nemből, mely a községnek hajdan földesura volt". /Drinóczy György: Böngészet Sopron Megye ismeretihez c. kéziratos könyve 1830 - 1847-ből./

Drinóczy állítását alátámasztja Kiss Lajos könyve is.³ Elemzésében az Agyagos helységnév a magyar agyag főnév származéka. A falu termőföldje agyagos.⁴ Az Agyagosi családról: az Osl nemből származik, 1356-ban ítéletileg nyerikeel Höffing részeit és Arlamot. 1358-ban Kér, Hidegség és Homok helységekben is vannak részeik.⁵ Höffingi néven nevezik magukat 1357-ben az Agyagosiak.⁶ A Szöre /agyagosi/ család az Osl nemből, egy eredetű család az Agyagosival.⁷

Szergény helységnév eredete bonyolultabb, több elképzeléssel is találkozhatunk. Szergény /Szereglény/ ZERGEN néven először 1365-ben említetik, ám Drinóczy szerint "említetik ezen helység már második András király 1231. esztendei levelében, mellyel elismeri a király, hogy András Sopronyi Jobbágy el adta Kázmér nevű földjét Csák grófnak. Ezen levélben ZERGEN határosnak mondatik Casmárral..."⁸

Minden egyéb adat viszont 1365-re datálja a község első írott forrását.

Possessio "ZERGEN iuxta aquam Fertew" /Szergény a Fertő vize mellett/ 1373-ból való.⁹ Majd egy 1401-es oklevél ZEREGLYN néven említi.¹⁰ Poss. ZERGEN populosa..1425-ből való.¹¹ A földrajzi nevek etimológiai szótára szerint¹² talán szláv eredetű személynévből keletkezett magyar névadással. A szerző szerint a szerb-horvát nyelv régi nyelvmélekeiben szerepel Sergen személynév. Ez a név hangtani okokból nem lehet ősi a szerb-horvátban. Többen magyar eredetűnek tartják, magyar személynévből keletkeztették, ám erre vonatkozóan nem találtam megbízható forrást. A ZERGHEN horvát és német keverékszó

származékaként veszekedést, torzsalkodást jelent.¹³

2. A községek korai története az oklevelek nyomán:

Az OEGEGUS-birtokot II. András adományozta az Osl család egyik ágának. E fölött a birtok fölött csapott össze 1256-ban -- 15 évvel a tatárjárás után a rokonság. A panaszosok Hada, Dénes és Marcell Erlén falubeliek, és Damian, Bóda, Jakab és Pauka Potyond falubeliek voltak, akik Pétert, Gergelyt -- Suur unokáit -- vádolták jogtalan birtoklásért. Kellő bizonyítékok hiányában a bíróság a pert eldönteni nem tudta. Mivella szemben álló felek megegyezésre nem jutottak, a bíróság botpárbajra szólította fel őket. Akkor Péter nemes hajlandó volt "pro bene pacis" /a béke kedvéért/ az egyezkedésre. Husz márkát ajánlott fel birságul, amit Hada és társai el is fogadtak.¹⁴ Ebben a korban már temploma is lehetett, mert Drinóczy¹⁵ könyvében említi, hogy "1281-ben említi a győri káptalan Jánost, mint agyagosi papot Oschl Márton testamentomában, melyet ez a csornai prépostság részére tett." Ez a Szent Mártonról elnevezett templom "az idő viszontagságai által meg emésztetett", valószínűleg az 1529-es török átvonulás alkalmával pusztult el, és Szergény területén állhatott. Az 1600 körüli evangélikus egyházlátogatás alkalmával már csak az emlékezetben él és a "mezőn" állt. Bizonytal ennek alapfalai kerültek elő 1930 táján a községi legelő területén, közel a mai Kardos patakhoz. Minden valószínűség szerint itt, a mai településtől kb. 1 km-re északkeletre települt meg a középkori falu lakossága. Ennek bizonyítására később visszatérek. A régi templom laikus leírás szerint nagyságában megfelelt a kisebb falusi templombkénak, és oldalfalait támpillérek szegélyezték, így kora valószínűleg csak a XIII. századig nyulhatott vissza.¹⁶

Ebben az időben az Osl nemzetség leszármazottjai szerepelnek a falu birtokosai között, így 1322-ben a nagy jelentőségre szert tevő Kanizsai család szerez részeket Agyagoson. Itt egyébként már 1318-ban birnak zálogban részeket. A falu birtokosa lett a Poki család is a Pok nemből. E család kiágazása a XV. század közepén a poki vagy mérgesi /Pető/ család, és ugyanennek a századnak a végén a poki Forkoláb család is.¹⁷

1430-ban a mérgesiek új adományul kapják Zsigmond királytól többek között Agyagos helységet is.¹⁸ Még előbb 1405-ben a Gyórói /Gyórai, Gyurói/ család Agyagos részeihez tart jogot. Ők 1437-ben pallosjogot nyernek Zsigmond királytól. Ebben a korban mások is bírnak birtokrészeket itt: 1428-ban Agyagosban az Ostfi családnak is van birtoka. A Mérgesiek és Soklóiak /szintén a Pok család kiágazása/ az agyagos részeket több községből birtokrészeikkel együtt a somosi Nagyoknak, vagyis Somosiaknak adták el. Ebben a korban már Agyagosban is találunk példát birtokrészek elzálogosítására: 1457-ben és 1458-ban a Mérgesiek agyagosi részeit — és a Petőkét is — laki Kaczor Györgynek vetették zálogba.

Jogot tartanak Agyagos részeire a Csák nemzetségből származó Mihályi család tagjai is 1455-ben. Ebben az évben V. László király fimaradék nélkül elhalt Mihályi /Mihályfalvi/ Ugrin fia János leányait többek között Agyagos helységekben fiusította.¹⁹

3. Szergény első írásos említése, története a XIV. - XVI. századig bezárólag

Szergényről első ízben 1365-ben ad hirt egy oklevél. Ez a Nyéki család és a Gyórói család viszályáról szól, amely életre-halálra menő ellentét. Az ok pedig az, hogy a Nyékiek a Gyóróiak 50 tagból álló ménesét a Fertő posványába terelték és vízbe fojtották. A bíróság újból megállapítja Szergény határait, melyek ez időben bizonytalanok voltak a Fertő áradásainak és visszahuzódásainak következtében. Ez az oklevél ZERGHEN néven említi a birtokot.²⁰ Mint már irtam, Drinóczy kéziratos könyve szerint II. András 1231. évben kelt levelében már említi Szergényt. Ezzel kapcsolatban megerősítést nem találtam, minden egyéb adat az 1365-ös évre utal,

A XV. század elején hivatalosan a Fraknoi grófok lándzséri birtokához tartozott Szergény, majd bonyolult ügyletek után Garai Miklós nádoré lett. A beiktatás négy évig huzodott, mert a birtokátvétel körül homály uralkodott, hisz valójában a Kanizsaiak birtoka volt Szergény. A Kanizsaiak 1429-ben Szergény birtokához tartanak jogot a Garaiak ellenében. A Kanizsai család a faluban már 1388-ban földbirtokos.²¹

Az agyagosszergényi templom a temetővel

Érdemes megemlíteni, hogy a Szász /endrédi/ családnak 1434-ben jószága volt Szergényben.

Később a Kanizsaiak növelték itt földjeiket, 1458-ban 95 márka ellenében visszaváltják a Nyékiek által az Endrédyeknek elzálogosított birtokot.²² A viszonylagos nyugalomban eltelt éveket Rozgonyi János zavarta meg. Pusztitva vonult végig a környéken és igyekezett erőszakkal hatalmába keríteni a községeket. A bíróság azonban lemondatta a jogtalanul elfoglalt jobbágytelkekről, és súlyos kártérítésre ítéli Rozgonyit.²³ 1536-ban a Kanizsai család férfiága kihalt, és a 14 éves Kanizsai Orsolya hozományaként Nádasdy Tamás kapta meg a birtokot. Unokáját, Nádasdy Ferencet 1671-ben kivégezték /Wesselényi összeesküvés/, és Szergény a többi Nádasdy birtokkal együtt a királyi kamaráé lett, majd Lipót 10 év múlva Eszterházy Pál grófnak adományozta. A Nádasdyak birtoklása idején a falu a kapuvári uradalom sorsában osztozott, majd a XVIII. század elején az ugyancsak Eszterházy tulajdont képező szentmiklósi /süttöri/ uradalomhoz csatolták./Agyagos sorsa ettől az időtől kezdve, a XVII. század végétől — szintén az Eszterházyak süttöri uradalmának sorsában osztozott./

Ide tartozik még, hogy Drinóczy szerint 1671-ben birtokos volt Szergényben Szilvássy Judith, mankó Büki Horváth György özvegye, és akkor annak jobbágya, Varga János tett Sz.Miklóson bizonyosságot, hogy a "Szent Miklósi malom a Zeke családe volt mindenkor."²⁴

4. Agyagos történetének folytatása a XVIII. századig:

Még a falu birtokosairól annyit, hogy a Csák nemzetség a XVI. századra is átvitte birtokjogát, amennyiben ekkor a belőle sarjadt Kisfaludy és Ládonyi családok birták a falut. Csekély ingatlanai voltak itt a XVI. század közepén a szent-andrási Monthoroknak, illetve ezek örököseinek a Garázdáknak is.²⁵ A török fogságba kerül Ládonyi Miklós birtokát Bejczy György leánya, Dóra, férjezett Káldy Péterné vette rövid időre zálogba 1571-ben, mignem 1600 táján, a Ládonyi család kihaltával Dobos György árváinak kezére jutott a birtok.

1598-ban összeszámlálták a község jobbágyházait, s ennek eredményeként Kisfaludy Balázs birtokában 8, özvegy Káldy

Péterné kezén 8 és Szecsődy Gergely tulajdonában 1 jobbágházát találtak. A XVII. század közepén /1635/ még a Kisfaludy család és Dobos György birtokolják a falu nagyrészét, a század végén azonban itt is, akárcsak Szergényben Eszterházy Pál nádor lett a község kizárólagos tulajdonosa, aki a szentmiklósi, illetve süttöri uradalmának kereteiben iktatta a falut.²⁶

A község XVI.-XVII. századi életében részben az ország sulyos helyzetének visszahatásaként is semmi nyoma sincs a fejlődésnek. A népesség száma a közel 2 évszázadon át mozdulatlan, 8-10 jobbágy családból és ugyanannyi nincstelen zselérből áll. A fejlődést az a körülmény is megakasztotta, hogy a XVII. században a Fertő menti falvak lakossága erősen rákapott a meg nem adóztatható halászatra, ez pedig a népesség elszegényedését, szétszóródását eredményezte. Agyagos a XVII. században halász és földműves falu.²⁷ Ez a megállapítás némi különbséggel Szergényre is vonatkozik./ A munkáskéz hiányában a kaszálóréteket felveri a bozót. Az 1631-ből való levél szerint " vagyon itt az agyagosi földön a nagyrétek rendiben egy nyilas, kinek egy része elerdősült: vagyon egy halászóvíz is", Szergény és Agyagos határa között, az elpusztult plébánia tulajdonát képezi. A templomhoz is tartozik rét és halászóvíz.²⁸

A XVII. század végén a török háborúra való tekintettel kivetett, szinte elviselhetetlen adók elől az agyagosiak úgy próbáltak menekülni, hogy telkeikből kivonultak a falu falu végére, az adómentes gyöpre, s ideiglenesen összetákoltt kunyhókban húzták meg magukat.²⁹

Agyagos legrégebbi családjának, a Németh nemzetség látszik, ennek neve 1558-ban, a Kámán és Kiss családoké, 1588-ban tűnik fel először.³⁰ A falu lakosságának zömét alkotó birtokos családok a török korszak letűnte után telepedtek le Agyagoson, 1828-ban tűnnek fel a Borbély, a Csapó, Főző, Horváth, Mitánkovics, Stekovics és Takács nemzetségek, míg a Csiszárok a XVIII. század végén telepedtek le.³¹

A kuruc háborúk befejeztével indul meg a faluban a lassu fejlődés.

5. Szergény történetének folytatása a XVIII. századig:

A község XVI.-XVII. századi életében még a halászat és az erdőirtás nagyobb szerepet játszott, mint a földművelés. 1584-ben például minden telek külső tartozékát hetes hold szántó, egy darab rét, egy halászóvíz és egy "nyilas" föld alkotta. Ez utóbbi adat még a földközösség jelenlétére utal.³²

Ez a kis település csekély terjedelmű határa miatt sohasem volt alkalmas nagyobb néptömegek összesűritésére, ezért a külső határ szűkösségéből származó agrárszociális nehézségekkel sem igen kellett megküzdenie. Ha volt is szükség az urbéri keretek bővítésére, erre az erdőirtás módot nyújtott. Ezek az irtásföldek a Csonkás, Kismező, Borsószer, Szentmárton, Völgy, Koldustelek, Szekérut, Vágások, Feketeirtás és a Kiserdei dűlőkben terültek el.³³

Szergény családjai között a Horváth, Kis és Bella nevéek 1584-től szerepelnek. 1728-ban találkozunk a Németh nemzetiség nevével, mely már akkor is a leggyakrabban előforduló családnév. A XVIII. század közepe táján a Borbély, Csapó, Fodor, Márk telkescsaládok tűnnek fel.

A templom belseje

Forrásmegjelölés a III. fejezethez

- 1./ Magyarország Történelmi Földrajza a Hunyadiak korában.
Irtta: Csánki Dezső; Bp. 1897. MTA. III. kötet 581-669.
oldal, Sopron megye
Nagy I. Sopron vármegye oklevéltára. I. 23. Sopron, 1889.
- 2./ Csánki; III. kötet
- 3./ Kiss Lajos: Földrajzi nevek etimológiai szótára.
Akadémia, Bp. 1978.
A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára. Bp., 1967.
- 4./ Valóban az agyagosi határ egy része agyagos Rába-hordalék-
talaj.
- 5./ Csánki; III. kötet, 637. oldal
- 6./ Csánki; III. kötet, 647. oldal
- 7./ Csánki; III. kötet, 663. oldal
- 8./ Drinóczky György: csornai kanonok kéziratosa könyve
1830-1847-ből: Böngészet Sopron Megye ismeretéhez
321. oldal
- 9./ Csánki; III. kötet
Nagy I. Sopron vm. oklt. I. 355. oldal, II. 321. oldal
- 10./ Csánki; III. kötet
- 11./ Csánki; III. kötet
- 12./ Kiss Lajos: Földrajzi nevek etimológiai szótára
- 13./ A plébános közlése.
- 14./ Nagy I. Sopron vm. oklt. I. 23. és Szülőföldünk, a
Kisalföld Győr, 1972. 20-22. oldal
- 15./ Drinóczky György: Böngészet Sopron Megye ismeretéhez.
101. oldal
- 16./ Magyarország műemléki topográfiája II. kötet, Győr-Sop-
ron megye műemlékei I.rész; Sopron és környéke műemlé-
kei.
- 17./ Csánki; III. kötet 657. oldal

- 18./ Csánki; III. kötet, 657. oldal
- 19./ Csánki; III. kötet, 655. oldal
- 20./ Csánki; III. kötet.
Nagy I. Sopron vm. oklt. I. 355.
Szülőföldünk, a Kisalföld Győr 1972. Ósi Sopron megyei
nemzetségek. Írta:
Soós Imre, Sopron, 1940.
- 21./ Csánki; III. kötet, 649. oldal
- 22./ Csánki; III. kötet,
Szülőföldünk, a Kisalföld Győr, 1972.
Szerkesztő: Szabó Zsigmond /az Agyagoszergényre vonatko-
zó adatok feldolgozásában Ányos Imre, Kar Alajos és Kolo-
szár Alfonz vettek részt/
- 23./Szülőföldünk ... 24
- 24./ Drinóczy György: Böngészet ...
- 25./ Ósi Sopron megyei nemzetségek ; Szerk.: Horváth László,
I.-III. részt írta Soós Imre. Sopron, 1940.
- 26./ Ósi Sopron megyei nemzetségek
- 27./ Ósi Sopron megyei ...
- 28./ Lásd az előzőt.
- 29./ Takáts Sándor: Emlékezzünk eleinkről 325. oldal.
- 30./ Ósi Sopron megyei nemzetségek
- 31./ Lásd az előzőt.
- 32./ Országos Levéltár U. et C. 56/33; 12/42-44.: idézi: Soós
Imre: Ósi Sopron megyei nemzetségek
- 33./ Lásd az előzőt.

IV. Agyagos a XVIII. században

Agyagosban a talaj termelékenységét sohasem tartották ki-elégítőnek, s ennek folytán a rosszminőségű, harmadik osztálybeli talajnemek közé sorolták. Ez a körülmény, a föld alacsony termékenysége és kis terjedelme arra kényszerítette az agyagosokat, hogy az egykori szokásokat mellőzve, minden évben bevessék az egész határt. A két, majd háromnyomásos gazdálkodásnak Agyagoson nem találni nyomát. 1728-ban, 1752-ben és 1828-ban is egyformán egyetlen mezőt képez az egész határ, ugyan nincs, az állandó szántás, forgatás némileg emelte a talaj termőképességét. A XVIII. században a rosszabb talajviszonyoknak megfelelően búzát nem termeltek, csak rozst. 1828-ban már a búzát is a rozssal egyenlő mértékben termesztik, amennyiben az őszi vetés fele buza, fele pedig rozs.¹ A szentermés mellett még a XVIII. század folyamán is fontos megélhetési forrást jelentett a telkekhez kiosztott, s azok tartozékát képező halászóvizek hozadéka. A gyékényfonásból és a sás aratásából is jelentékeny hasznot húzott mindkét község lakossága. 1715-ben 16 jobbágy és 4 zsellér házához 178 $\frac{2}{8}$ mérő^x alá való föld és 30 kaszásrét^{xx} tartozott.² /Lásd az 1715. évi conscriptio fotokópiáját a következő oldalon./

^x mérő = pozsonyi mérőben; 1 pozsonyi mérő területet 62,5 liter gabonával lehetett bevetni, megközelítőleg 600 négyszöglet tesz ki.

^{xx} kaszás = 1 kaszás; 1000 négyszögöl

Láthatjuk az 1715. évi összeírás nyomán, hogy a község vagyona csekély.

Két év múlva az 1717. évi conscriptio³ /összeírás/ lényegében változatlan helyzetet tükröz.

Pagus: Agyagos

SESSIONES:	Hospites Domos habentes	
Telkek	Persone: telkes jobbágyok;	16
	Inquilini cum Facult.	
	Persone: házas zsellér;	4

213. ~~214.~~

Passio Agyagos.

	cab.	cab.	fol.	fol.
Judez. Peor ² Nemets.	8	—	2	—
Peor ² Nemets	8	—	2	—
Joann ² Saman	8	—	2	—
Peor ² Stokowif	8	—	2	—
Michail Laffi	8	—	2	—
Peor ² Leo ² Leo ²	8	—	2	—
Michail Nemets.	8	—	2	—
Peor ² Toot	8	—	2	—
Joann ² Claps	8	—	2	—
Peor ² Barbel	8	—	2	—
Michail Nemets Sen.	8	—	2	—
Joann ² Horvats.	8	—	2	—
Martiny ² Takiel	8	—	2	—

904 — 20

Quos magis in seminant, cultura deficit
 et continuat in semina³ tempore etia³ exercitio³
 post unum cub. n. n. 3. ad Junij 4. habere possunt
 tempore exercitio³ in mig³
 Prata habent post singulos falcat² boni curam
 duces, sed ex unguore apata² obnoxia.
 Quos defectu³ manibus laboribus supplent.
 digna & factis & adfructis & pecunia.
 Quos sua³ facite distrudere possunt.

Passio Szergeny.

Judez. Lerruf Kris	9	—	3	—
Peor ² Nemets	9	—	3	—
Joann ² Kris	9	—	3	—
Joann ² Ordos	9	—	3	—
Joann ² Nemets	9	—	3	—
Frans ² Nemets	9	—	3	—
Joann ² vze	9	—	3	—
Emly ² Kris	9	—	3	—
Peor ² Horvats	9	—	3	—
Nicolaus vze	9	—	3	—

Quod omnia beneficio ag³ paratur & cedenti
 Gostioni Agyagos.

	Deserta Colonical Fundi elhagyott, puszta telek /házhely/	1
AGRI: Szántóföld	Sessionum populator /pozsonyi mérőben/ használt telek;	174
	Desertarus sessionum /pozs. mérő/ elhagyott szántóterület	3
	Extirpatitia /pozs. mérő/ irtványföld;	1 ¹ / ₂
PRATA: Rét /kaszálóban/	Selsionus populator használt rét;	29
	Desertarus sessionum elhagyott rét;	1
	Extirpatitia irtványrét	-
VINEA: Szőlő /kapásban/ ^{xxx}		
^{xxx} kapás= 64 négyszögöl	Helyiek által birt	-
	Idegenek által birt	-
	Osztrákok által birt	-
PORTIONES:	Régi összeírás szerint	2
	Uj összeírás szerint	-

Tehát a régi összeírás szerint az adókiivetés Agyagosra két porció volt. Az elhagyott házhely, szántóföld, legelő oka minden valószínűség szerint az 1713-as pestisjárványnak tudható be./Szergevényben később több elhagyott telekkel találkozunk majd./

Három év múlva az 1720. évi conscriptio nem mutat változást a község életében. A lakosság száma, a szántóföld és legelőterület változatlan, szőlőtermesztés továbbra sem folyik.

Conscriptio: 1720.⁴ 16 telkes család, /telkes jobbágy/ 4 házas zsellér családja alkotja a lakosságot, a használt szántóföld 179 pozsonyi mérő, a puszta szántóföld 3 pozs. mérő, az irtványföld $1\frac{1}{2}$ pozs. mérő. Legelő: használt legelő 29, puszta legelő 1 kaszáló, irtványlegelő nincs.

A telki állományhoz tartozó szántóföldek területe 1728-ban 150 kishold. Az 1767. évi urbérrendezés 205 kishold szántót és 138 hold kaszásrétet vett be az urbéri telki állományba, és egyszersmint ujja-alakította az egyes jobbágytelkek tartozékait is oly módon, hogy a $\frac{3}{4}$ telekhez 24 hold szántó, 8 hold rét; az $\frac{5}{8}$ -os telekhez 23 hold szántó, 7 hold rét; a $\frac{3}{8}$ -os telekhez 12 hold szántó és 4 hold rét tartozott.⁵ 1767-ben 19, 1828-ban 24 az összes jobbágyok száma. Mint, hogy az 1767. évben megállapított telki állomány végösszege nem volt megváltoztatható, az 1828-ig feltűnt népszaporulat /5 háztartás/ csakis a nagyobb telkek földarabolása árán jutott földhöz. Mivel a telkek fölosztása a földesur közbejöttével új urbéri osztályozás által történhetett, azért az agyagosiak 1818-ban előterjesztették kérelmüket új urbéri szabályozás iránt.⁶

Az ügy egy évtized múltával nyert elintézést. Az új szabályozás eredményeként 1828-ban $\frac{3}{4}$ helyes lett 5 jobbágy, $\frac{5}{8}$ -os 3, $\frac{3}{8}$ -os 16. A jobbágytelki szántóföldek 1767-ben a Kertekalatt, Gyalogut, Haraszt, Erdőszél, Hármásföld, Fertályföldek, Kenderföldek, Botberek nevű dülőkben terültek el.

1. Az urbéri birtokviszonyok alakulása 1767. és 1847. között a községben:

Egésztelek szám 1767-ben:	12,250
Osztály:	III.
A jobbágyok száma 1767-ben:	19
Házias zsellérek száma 1767-ben:	29
Házatlan zsellérek száma 1767-ben:	1
Urbéres összesen:	49

Egésztelek szám 1847-ben:	12,250
Házasszellek száma 1847-ben:	39
A kártalanítás összege:	9300
A birtokos neve:	a süttöri uradalomhoz tartozik

A régi iskola, ma az óvoda épülete
Szergényben

Forrásmegjelölés a IV. fejezethez

- 1./ Ősi Sopron megyei nemzetségek
- 2./ Conscriptio 1715.
- 3./ L. Extraktus Lunmarius Novio-simae Conscriptionis Totius Comitatus Soproniensis 1717. per actae
- 4./ Conscriptio Incltyti Comitatus Soproniensis infrascriptos itidem Incltyti Comitatus Turocziensis Deputatos in Anno habenti 1720. per acta
- 5./ Conscriptio regnicolaris ... Anno 1728.
- 6./ Ősi Sopron megyei nemzetségek: Sopron vm. lt. fgy. jkv. 1818/1348. nyomán.

Az urbéri birtokviszonyok alakulása 1767. és 1848. között; Dr. Horváth Zoltán: A jobbágyvilág alkonya Sopron megyében /Akadémia, Bp. 1976./ c. könyve alapján.

V. Szergény a XVIII. században

Szergényben 1715-ben 10 jobbágy és 5 zsellérházhoz 301 mérő alá való föld és 76 kaszás rét volt. Agyagoshoz hasonlóan szőlőművelés itt sem folyik. A határ szűk volta gondot okoz a faluban, de itt az irtásföldek és később az irtványlegelők területe jóval nagyobb, mint Agyagosban. Két év múlva az 1717. évi conscriptio jól mutatja, hogy az irtványföld jelentős nagyságu /89 mérő/.

Az 1717. évi összeírás adatai:

Pagus: Szergény

Telkek:	Telkes jobbágyok;	10
	Házás zsellér;	5
	Elhagyott, pusztá telkek;	
	/házhely/	4

Szántóföld:

/pozsonyi mérőben/

Használt telek;	180
Elhagyott szántóterület;	32
Irtványföld;	89

Rét:

/kaszálóban/

Használt rét;	60
Elhagyott rét;	16

Szőlő: nincsen

Portiones: Régi összeírás szerint az adó $1\frac{2}{4}$ porció.

Szergényben sok az elhagyott telek, és házhely; valószínűleg az 1713-as járvány, és az azt megelőző háborus korszak az oka.

Három év múlva az 1720. évi conscriptio semmi változást nem mutat. Telkes jobbágyok száma 10, házás zsellérek száma 5, használt szántóföld 180, a pusztá szántó 32, az irtványföld 89 pozsonyi mérő, a használt rét 60, a pusztá rét pedig 16 kaszáló.

A községben 1728-ban 11, 1752-ben pedig 12 kisholdból áll a telkek szántóföldi tartozéka. Az 1767. évi urbérrendezés 12 holdas $\frac{3}{4}$ telkeket és 6 holdas $\frac{3}{8}$ telkeket alkotott. Az előbbi kategóriához 7, az utóbbihoz 3 szekér szénát adórét tartozott. A telki állomány tekintélyes része tehát szénatermő hanyrétből állott. Ez a körülmény indokolja egyrészt a szergényiek szűkös anyagi viszonyait, másrészt azt az erős szénakereskedelmet, melyet a falu lakói még a múlt században is lebonyolítottak. Későbbi adat ugyan, de 1806-ban a szergényi és az agyagoszi jobbágyok egészen Pomogyig /ma Pomhagen néven Ausztriához tartozik, Burgenland/ kibérelték a Hanságot, amelyért 700 forint árendát fizettek, ezen kívül kötelezték magukat évente 70 szekér — szekerenként 6 mázsát számítva — jobb minőségű Gimes dombi, Rába melléki szénának az Eszterházy herceg versenylovainak részére való, urbéren kívüli szállítására.¹

A lakosság számának alakulása a XVIII. század elejétől kezdve a következő képet mutatja a két községben:

Év	Együttes lélekszám	Házak száma
1728	360	-
1785	749	107
1828	964	125
1869	1242	-
1880	1244	184
1900	1277	-
1930	1350	253

Vályi András a Magyar Országnek leirása című műve III. kötetében /404. oldal/ ezt írja a faluról:² "Magyar falu Sopron vármegyében. Földes Ura Herceg Esterházy Uraság, lakosai katolikusok, fekszik Agyagosnak szomszédságában, mellyel Szentegyháza közös; határja térséges, 2 nyomásbéli, s jó termésű, szőleje nints, Rába vizének áradása kárt okoz a lakosoknak; szénával bővelkednek, és nevezetes tsikászai^x vagynak, piatza Sopronban $\frac{3}{8}$ mérföldnyire."

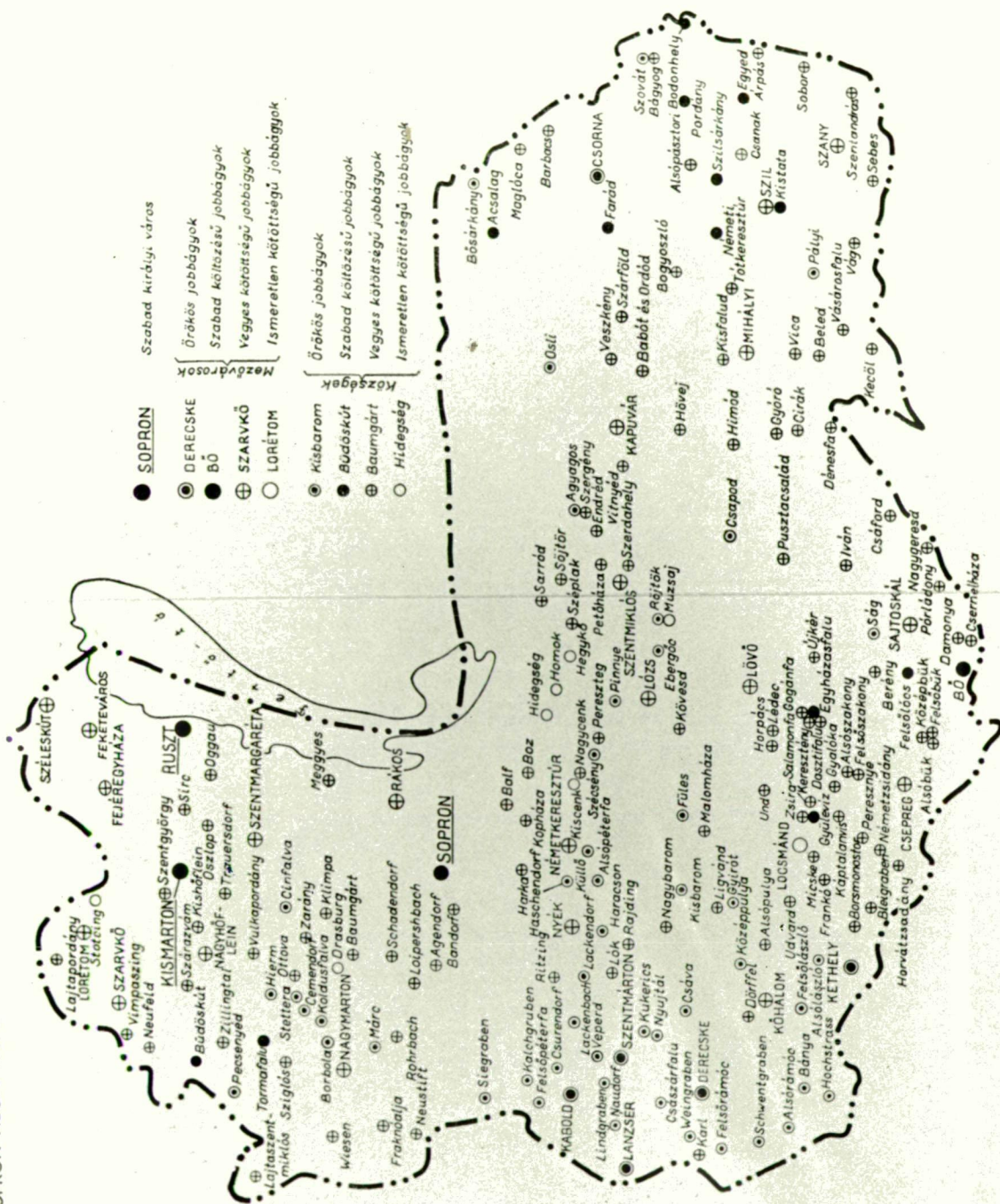
^x tsikászás= a Hanság mocsaras halászóvizeiben gyakorta és nagy mennyiségben előforduló csikhal halászata.

A falu idősebb emberei még emlékeznek rá, hogy a század elején a község határának mélyebb területein folyt javában a csik halászata. Régente kedvelt étele volt a Hanság környék falvainak a csikos káposzta. A mocsárlácssapolások után eltűnt a csikhal is. Vályi András könyvében még egy Szergény nevű község szerepel. "Szergény: elegyes falu Vas vármegyében. Földes Ura gr. Erdődy Uraság, lakosai katolikusok, fekszik a Marczal vize partján."³ /Ez a község napjainkban is megvan./

1. Az urbéri birtokviszonyok alakulása Szergényben
1767. és 1847. között:⁴

Egésztelek szám 1767-ben:	10,500
Osztály:	III.
A jobbágyok száma 1767-ben:	29
Házasszellérek száma 1767-ben:	23
Házatlan zsellérek száma 1767-ben:	4
Urbéres összesen:	52
Egésztelek szám 1847-ben:	10,500 ⁰⁰
Házasszellérek száma 1847-ben:	32
A kártalanítás összege:	7900
A birtokos neve:	a süttöri uradalomhoz tartozik

SOPRON MEGYE 1767-BEN

● **SOPRON**
 ● DERECSKE
 ● BŰ
 ⊕ SZARVKŐ
 ○ LORÉTOM
 ● Kisbarom
 ⊕ Budóskút
 ⊕ Baumgärt
 ○ Hidegség

● Szabad királyi város
 ⊕ Őrökös jobbágyok
 ⊕ Szabad koltású jobbágyok
 ⊕ Vegyes koltású jobbágyok
 ○ Ismeretlen koltású jobbágyok

⊕ Közsdégek
 ⊕ Kisfalud
 ⊕ Mihályi
 ⊕ Vics
 ⊕ Beléd
 ⊕ Városvajta
 ⊕ Vög
 ⊕ Szeben

⊕ Csapad
 ⊕ Himád
 ⊕ Győző
 ⊕ Pusztacsallád
 ⊕ Csirák
 ⊕ Dénestő
 ⊕ Iván
 ⊕ Csáford
 ⊕ Sajtoskál
 ⊕ Felsőörs
 ⊕ Középbük
 ⊕ Felsőbük
 ⊕ Alsóbük
 ⊕ Damonya
 ⊕ Csereháza

⊕ Csorná
 ⊕ Szárköny
 ⊕ Szárföld
 ⊕ Babót és Drád
 ⊕ Bogayostó
 ⊕ Hövej

⊕ Székely
 ⊕ Szentgyörgy
 ⊕ Szentmargareta
 ⊕ Raus
 ⊕ Szentmihály
 ⊕ Szentpéterfalva

⊕ Székely
 ⊕ Szentgyörgy
 ⊕ Szentmargareta
 ⊕ Raus
 ⊕ Szentmihály
 ⊕ Szentpéterfalva

Szergeńny k.v.m. hg. Ester- terházy Miklós	10	16	-	-	-	3	22	-	-	25	23	4	52	0,42	III	20	8	15	-	15	telkes jobbágyok rétegződése	
																					egésztelek szám	32 ed. fölött
Agyagos k.ö.m. hg. Ester- házy Mik- lós	12	8	-	-	-	15	4	-	-	19	29	1	49	0,64	III	20	8	13	-	13	32	32
																					48	32
																					48	33
																					32	32
																					32	25
																					32	32
																					24	17
																					32	32
																					16	9
																					32	32
																					8	5
																					32	32
																					4	32
																					telkes jobb- száma	
																					házas zsel- lérek száma	
																					házatlan zsell. száma	
																					összes urbé- res száma	
																					telekátlag	
																					osztály	
																					szántó	
																					rét	
																					telkes job- bágyoké	
																					zselléréké	
																					összesen	

Az urbéres birtokviszonyok Agyagosban és Szergeńnyben 1767-ben. /Az urbéres birtokviszo-
nyok Magyarországon Mária Terézia korában. I. kötet Dunántul -- alapján. /

	szántó			rét			teljes urbé- res földterü- let		
	telkes jobb.	zsellé- reké	összesen	telkes jobb.	zsellé- reké	összesen	telkes jobb.	zsellé- reké	összesen
X AGYAGOS	199	-	199	140	-	140	352	-	352
Szergény	186	-	186	112	-	112	313	-	313

-
 3
 3
 -

X
 AZ urbéres birtokviszonyok a két községben Mária Terézia korában. / Az előző oldalon lévő táblázat folytatása; Az urbéres birtokviszonyok Magyarországon... I. kötetéből. /

4. Agyagos és Szergény a süttöri uradalomban

A süttöri uradalom központja a XVIII. század végéig Fertőszentmiklós volt. Tartozékai: Agyagos, Szergény, Csapod, Fertőendréd, Fertőszentmiklós, Szerdahely, Fertőszéplak /1771 óta, csere gyanánt Hegykőért/, Sarród /részbirtok/, Süttör, 1770 táján Eszterháza.

A földesurak tulajdonjoga az urbéráség korában, 1848-ig kétféle birtoklást jelentett. Jelentette egyrészt az említett községek jobbágytelkeinek és zsellérházáinak, vagyis az urbéri ingatlanoknak a tulajdonjogát, — e jobbágytelkeken nem a földesur, hanem urbéresei gazdálkodnak, de ő e telkek után az urbéreseket terhelő szolgáltatások /pénz, termények, robot/ igénylésére jogosult —; és jelenti másrészt, a felsorolt községek legtöbbszörében megtalálható urasági /allodiális, nemesi/ ingatlanok tulajdonjogát. Ezeket már a földesur saját kezelésében gazdálkodik, és a jobbágy robotját használja fel.

A földesuri majorok eredete Agyagos és Szergény környékén a középkor végéig nyúlik vissza. A csekély létszámú falvak a határnak csak egy részét tudták megművelni. A 4 - 6000 holdnyi külső határral rendelkező községek területének csak ötöd - hatod része áll művelés alatt, a többi határrész a Rába menti és a Nagyerdő környéki falvakban erdőség, a Hanság melletti községekben, így Agyagosban és Szergényben is lápos, mocsaras hanyi terület. A Sopron megyei majorok többsége a XVI. század közepén rövid idő alatt alakult meg. 1518-ban még egyetlen major sincs a megyében, az 1540-es évektől kezdve, három évtized leforgása alatt a nagybirtokokon és középirtokokon egyaránt megtelepszik.

Ezeknek a hatalma nőtt majoroknak a nagyobb része a XVII. század elején beszüntette működését. Ennek a különös jelenségnek országos és helyi vonatkozású okai voltak. Országos szempontból a 15 éves háború befejezése után hosszú, viszonylag békés korszak köszöntött be, megszűnt a hadiszállítások lehetősége. A kiterjedt szemtermelés helyét a külterjes állattenyésztés foglalta el. A parasztság társadalmi helyzete sem kedvezett a robotoltatásnak. Az állandó háboruszkodás, a törökök pusztításai, de még a nagyszámú nemesítések is annyira

megrítkitották a parasztságot, hogy a falvakat elnéptelenedéstől kellett féltetni.

A majorüzemek XVII. századi leállításának helyi történeti tényekben rejlő okai is voltak. Győr elvesztése után 1594-ben az egész Rábaközt elpusztította a török, azután pedig egy évtizedre megszállta. A megművelt majorok szántóföldjeinek sorsa ugyanaz lett, mint a törökjárta alföldi mezőké: visszásüllyedtek természetes, vad formáikba. A XVII. században nagy mértékben növekedett a legelők kiterjedése. A majorok szántóit legelőkkel alakítják át, és az állattenyésztés soha nem látott módon kibővül. A XVIII. század közepén az állattenyésztés a majorok legfőbb gazdasági tevékenysége. Elsősorban a juh és sertésenyésztés divatozott. A XVIII. század közepén az erős szántógazdálkodást folytató községek közt nem említik Agyagos és Szergény nevét.⁵

A török pusztítás a Rábaköztől csak néhány kilométerre elhelyezkedő Agyagosra és Szergényre nem terjedhetett ki. Ugyanis az Eszterházy-levéltár egyik okirata ezt írja: "Anno 1594. az Pogány miath" Rábaköz helységei "tellyességgel ell Pusztultanak". Ezért urbéri szerződést a "Kapu Vár" -hoz tartozó helységek közül csak Szentmiklóssal, Szerdahellyel, Csapoddal, Sarróddal, Süttörrel, Szergénnyel, Vitnyéddel és Kapuvárral kötött a földesur 1597-ben, amely a XVII. század első felében is érvényben volt.⁶

A jobbágytelki, vagy urbéri állományon, másrészt urbéri földeken értjük a földesur által a jobbágyok rendelkezésére bocsátott /házból és külsőségből; szántókból és rétekből álló/ ingatlanokat, melyek egyrészt a jobbágyháztartásokat voltak hivatva biztosítani, másrészt jogcimeket szolgáltatnak a földesurnak arra, hogy ezek fejében a jobbágyoktól urbéres szolgáltatásokat /robotot, földbért, kilencedet, terményajándékokat/ igényeljen. Az 1háztartásra jutó telki állomány: ⁷

	1728	1752	1767	1828	1828
Agyagos	250	320	343	340	15
Szergény	200	274	297	296	12

Az Eszterházyak Fertő menti községei általában szegényebbek, mint a rábaközi falvak. Az egykori halásztelepek, — vagy vegyesen földműves --halász községek -- /Kapunvár, Sarród, Vitnyéd, részben Szergény is/ drágán fizettek ezért a foglalkozásukért. A XVIII. század közepén a szántóknak nem nagy szerep jutott a halászkodás mellett, és 1767-ben a jobbágyok földjét is az addigi szükségleteknek megfelelően állapították meg.

Amikor azután az ősrégi halászat napja leáldozott, a halászfaluk népe áttérni kényszerült a szántógazdálkodásra, akkor derült ki az a jóvá nem tehető hiba, hogy az urbérrendezéskor a halászatból folyó bevételeikre való tekintettel igen kevés földet kaptak. ⁸

A két faluban együttesen az alábbiak az urbéri viszonyok 1767-ben: ⁹

- telkes jobbágyok száma:	45
- házas zsellérek száma:	26
- házatlan zsellérek száma:	7
- összes urbéres száma:	78
- telkes jobbágyok urbéres földterülete:	660 magyar hold
- zsellérek urbéres földterülete:	-
- egyéb urbéres földterület:	-

- teljes urbéres földterület: 660 magyar hold

A községek földesura 1767-ben Esterházy Miklós, József herceg; 1840-ben Esterházy Pál Antal herceg; 1850-ben Esterházy Pál Antal herceg; 1880-ban Esterházy Pál herceg; 1930-ban Esterházy Pál herceg.

A volt községi tanácsháza, ma az anyakönyvi kerület székhelye

1. ábra.
A Hanság vizrajzi képe a XIX. sz. első felében végrehajtott szabályozás után (1844).

Forrásmegjelölés az V. fejezetből

- 1./ Kövér Fidél József: A Hanság földrajza Szeged, 1930.
- 2./ Vályi András: Magyar Országának leirása Buda, 1796.
- 3./ Vályi András: Magyar Országának leirása Buda, 1796.
- 4./ Dr. Horváth Zoltán: A jobbágyvilág alkonya ...
- 5./ Az urbéri birtokrendezések eredményei Sopron megyében
Irtta: Soós Imre, Sopron, 1941.
- 6./ Eszterházy család Herczegi Ágának levéltára -- o.l.
108. Rep. 65. felzet 7. Csomó 386 Nő. 57.
- 7./ Az urbéri birtokrendezések eredményei
- 8./ Lásd az előzőt.
- 9./ Urbéres birtokviszonyok Mária Terézia Kor ában és
A jobbágyvilág alkonya ...

VI. Az irtásföldek és maradványföldek szerepe a két község életében. Az irtás-visszaváltások és a legelők elkülönítése 1863-ban.

Az irtás fogalmán értem:

- a./ erdők irtását
- b./ mocsaras hany-területek kiszáritását
- c./ hasznosítatlanul heverő határrészek szántókká alakítását

Az 1767. utáni időkben a két községben az irtáseredetű földek területe :¹

Agyagos: 21 kishold^x
Szergény: 151 kishold

^x kishold = 1200 négyszögöl

/Az adatok a legilletékesebb helyről, az irtásvisszaváltók egyezségekből származnak. A könyv szerzője az 1944-ben elpusztult soproni törvényszéki forrásanyagok alapján dolgozott a két háború között./

Az irtások tulajdonjoga a földesurat illette, nemcsak azért, mert a jobbágy az urbériség korában birtokképtelen, hanem azért is, mert Verbőczy alaptörvényeinek értelmében csak a nemes és általában az uraság rendelkezhetik a föld tulajdonjogával. Az irtásföldekkel korlátolt módon rendelkezettek a jobbágyok is. Az irtásföldek háromféle adózásnak voltak alávetve: - földesuri

- papi
- állami

Az állami adózásnál az irtásföldekkel szemben kétféle álláspont érvényesült. Törvény szerint azokat az irtásföldeket lehetett közcélra /a katonai és a megyei házipénztár javára/ megadóztatni, amelyek a jobbágyok életszükségleteinek biztosítására elengedhetetlenül szükségesek voltak. Ezért 1783- és 1793. között, az irtásföldek legnagyobb kiterjedése idején a két községben az alábbi irtásterületek álltak állami adóteher alatt:

Agyagos: 20 kishold
Szergény: 100 kishold

Az irtásföldeknek az a része, amelyik a jobbágyok életszükségleteinek biztosítására nem feltétlenül szükséges, mindenkor teljes mértékben mentesül az állami adózás alól.

Az 1828. évi országos összeírás szerint Szergényben egy jobbágháztartásra 12 kishold urbéri föld + 3 kishold irtásföld esett.

1. Az irtásföldek visszaváltása:

Az irtások visszaváltásának több oka volt:

a./ a haszon, amit a földesur ettől várt

b./ Mária Terézia urbérrendelete, amelyik kimondta a heti egy napi igásrobotot, ezért a földesurak majorüzemeket létesítettek, ahol a javukra megítélt robotot a jobbágyokkal ledolgoztatták

c./ a földesuri tulajdonjog biztosítása

A XVIII. században a törvényhozás gondoskodott ugyanarról, hogy a parasztság életszükségleteinek biztosítása céljából elengedhetetlen területek — az adóköteles irtásföldek — megmaradjanak a parasztok használatában, de a nélkülözhetetlenség elbirálása a gyakorlatban a földesurtól függött. A két községben az irtásföldek visszaváltása 1849-1867. között az abszolutizmus által alkotott törvényes rendelkezések szerint folyt le.

	összes irtás	a földesuré	a parasztoké lett	a birtokrendezés éve
Agyagos	21 ^x	10	11	1863
Szergény	158	51	107	1863

^x/ kisholdakban/

A birtokrendezések után az urasági szántó 1895-ben Agyagosban 34 katasztrális hold, ebből a visszaváltott irtásföld 7 hold. Szergényben 1895-ben az urasági szántó 105 kat. hold, ebből 38 kat. hold a visszaváltott irtásföld.

Az 1853. évi urbéri pátens értelmében az irtásvisszaváltás során készpénz helyett megfelelő területek átengedésével lehetett eszközölni a megváltást. Agyagosban és Szergényben a visszaváltást képező irtásföldek fele került vissza a parasztok kezére váltságpénz helyett.

1863. május 30-án a földesur és az agyagosi urbéresék között létrejött urbéri rendezési, tagosítási, legelőelkülönzési és irtásvisszaváltó egyezség volt.² E szerint a zsellérek beszámításával -- 40 zsellér 5 telket alkot -- $17\frac{1}{8}$ urbéri telek után a 637 holdat kitevő közös legelőből, telkenként 18 holdat számítva, a volt jobbágyoké lett 308 hold. Minthogy Agyagoson nem volt erdő, ezért ebbéli járandóságukat is a legelőföldből kapták meg, telkenként 6 holdat, összesen 103 holdat. A szergényi plébánia 11 holdat, a község 79 holdat kapott az uraságtól. Megszüntették a halászóhelyeknek a földesurtól való bérbevételét, az uradalom saját kezelésbe vette azokat. Az elkülönzés után nagy kiterjedésű legelő jutott a volt urbéresék tulajdonába, de ennek feltörése, szántófölddé alakítása 1896-ig nem történt meg. Ennek folytán a kiskisgazdák agrárszociális helyzete a múlt század végig romlott. 1896-ban 120 kisbirtokos kezén 420 katasztrális hold szántó és 100 hold rét található, 1 - 1 gazdaságra tehát átlagban csupán 5 katasztrális hold jutott.

Szergényben 1863. május 19-én jött létre az egyezség. Ennek értelmében a belső és külső telki állományon felül 105 kishold községi birtokot a falu továbbra is megtarthattott. A 158 hold irtásföld felét az uraság ingyen, 29 holdat pedig megváltási ár fejében /120 forintért holdját/ az urbéreseknek átengedett. A 730 holdnyi terjedelmű közös legelőből -- telkenként 18 holdat számítva -- összesen 297 hold; erdőjárandóság helyett telkenként 6 hold; összesen 87 hold hasított ki a volt jobbágyok részére. Az addig urbéreseknek bérbeadott hansági csikfogásra alkalmas halászóvizeket az uraság ezentúl saját kezelésébe vette.³

A múlt század agrárpolitikáját úgy lehet jellemezni, hogy a parasztság jó minőségű irtásföldeket hozott létre az uradalmak részére, ezek viszont kis értékű legelőterületekkel szerelték le a parasztok földigényét. A legelőelkülönzésnek csak az egykori zsellérek látták hasznát azokban a községekben -- így Agyagosban és Szergényben is --, amelyekben a legelő feltörését végre lehetett hajtani. A kihasított nyolccadrész ugyan nem érte el a 3 kisholdat, de amikor "zsellérföldekről" beszélünk /például: "zsöllérek"/

ez a megjelölés csakis a legelőelkülönzés során kiosztott és utóbb feltört, illetve szétszabdalt legelőjárandóságra vonatkozhatik.

Részlet a temetőből

VII. Agyagos és Szergény gazdasági és népesedési viszonyai
a XVIII. század végén és a XIX. század első felében

A./ A két község népesedési helyzete:⁴

Agyagos: jogállás	házak száma 1784-87-ben	jogi népesség, ill. belföldi népesség	házak 1850-ben	házlakók 1850-ben
-------------------	----------------------------	---	-------------------	----------------------

---

K.	55	364	65	129
----	----	-----	----	-----

Szergény: K.	52	383	60	116
--------------	----	-----	----	-----

/A táblázat folytatása a következő oldalon./

Forrásmegjelölés a VI. fejezethez

- 1./ Az urbéri birtokviszonyok eredményei Sopron megyében
Soós Imre Sopron, 1941.
- 2./ Az elpusztult soproni törvényszéki iratanyagot az 1940-es
években Soós Imre dolgozta fel. Az 1863-ban végrehajtott
urbérrendezés adatait tőle vettem.
- 3./ Soós Imre: Ősi Sopron megyei nemzetségek /képek a Sopron
megyei községek történetéből.../

belföldi népesség 1850-ben

nem szerint		anyanyelv szerint /nemzetiség/			vallás szerint		
férfi	nő	német	magyar	horvát	r.kat.ág.	évang.	izr.

Agyagos:

255	272	5	522	-	522	-	5
-----	-----	---	-----	---	-----	---	---

Szergény:

267	258	3	522	-	522	-	3
-----	-----	---	-----	---	-----	---	---

Agyagos: fiuk 17-26	ezek közül távol	ezekhez az idegenek	jelenlévő népesség
------------------------	---------------------	------------------------	-----------------------

33	14	16	529
----	----	----	-----

Szergény: 39	7	27	545
--------------	---	----	-----

Az adatokat Dr. Horváth Zoltán: A jobbágyvilág alkonya Sopron megyében c. könyvéből vettem.

A természetjáradék szolgáltatások formái:

tized szolgáltatása	kilenced szolgáltatása telkenként
---------------------	--------------------------------------

ki szedi	természet- ben	pénzben	minek alapján	termé- szetben	pénzben
----------	-------------------	---------	------------------	-------------------	---------

Agyagos:	győri kápt.	-	p.	r.	évi 141 j.	-
Szergény:	v.	term.	-	r.	121	-

Az 1778. és 1845. évi gabonatermés pozsonyi mérőben²:

buza		rozs		árpa		zab		kukorica	burgonya
1778	1845	1778	1845	1778	1845	1778	1845	1845	1845

Agyagos:

129	257	875	1256	129	169	101	-	217	415
-----	-----	-----	------	-----	-----	-----	---	-----	-----

Szergény:

211	189	1011	1236	175	83	235	77	-	1803
-----	-----	------	------	-----	----	-----	----	---	------

Az adatokból kitűnik, hogy a XVIII. század végén és a XIX. század első felében a két községben a rozs termesztése divott, a talaj adottságai folytán. A buza termesztése 70 év alatt alig emelkedett, sőt Szergényben csökkent. 1845-ben még nem természetesen kukoricát, viszont sok burgonyát, habár a talaj adottsága nem kedvez neki különösebben. /Zömében "hanyi föld", tőzegtalaj, illetve hordalék talaj./

A földterület kimutatása az 1778. és 1847. évi adólajtsromban: /Perceptorátia. Adókiivetési lajtsrom az 1778-79. és 1847-48. évre./³

szántóföld /1200 □-es hold/		rét /1000 □-es hold/		szőlő /kapás 64 □/		szilvás /pm./		a faluhá- tár kat. holdban 1856-ban	
1778	1847	1778	1847	1778	1847	1778	1847		
Agyagos:	216	210	161	160	-	-	10	10	1347
Szergény:	316	316	104	104	-	-	17	17	933

A táblázatból kiderül, hogy sem a szántó, sem a rét nem emelkedett a hét évtized elteltével. Káposztás és gyümölcsös sincsen a községekben, szőlőtermesztés ugyyszintén nem folyik.

Az urbéresek állatainak száma az 1778. és az 1847. évi adókiivetési
 lajstromban: /Dr. Horváth Zoltán: Jobbágyvilág alkonya... c. könyve
 alapján./

	jármos ökör	ökör és bika	tehén	tinó	borju	ló	
		fejős meddő	fejős meddő			hámos csikó	hámos csikó
1778 1847	1850	1778 1847 1847	1778 1847 1847	1778 1847 1778 1847	1778	1847	1847

Agyagos:

66	42	170	35	14	21	2	20	10	19	-	12	-	4	2	11
----	----	-----	----	----	----	---	----	----	----	---	----	---	---	---	----

Szergény:

78	34	160	31	23	20	-	18	9	11	-	18	-	10	4	53
----	----	-----	----	----	----	---	----	---	----	---	----	---	----	---	----

A két községben az eltelt időszak alatt a tehénállomány csökken, viszont előtérbe kerül az ökör és bikatenyésztés. A hizott ökröket és bikákat külföldön értékesítik. /A jó árut, amelyik kelendő, még az öregek manapság is "drezdás"-nak nevezik a mult században Ausztriába és Németországba irányuló hizottmarha exportnyomán. A nagy kiterjedésű hansági kaszálók jó alapot teremtettek az állata-hizlaláshoz. A lovak száma alacsony, csak Szergényben emelkedik meg hirtelen 1850-ben.

Agyagosban 1778-ban 37 sertés és 37 juh volt; 1847-ben 30 sertés és egyetlen darab juh sem található. Szergényben 1778-ban 40 sertés és 185 juh van; 1847-ben 32 sertés van és nincs egyetlen darab juh sem. Tehát a juhtenyésztés a XIX. század első felében időlegesen megszűnt, majd fellendült: 1850-ben Agyagosban 226, Szergényben 871 juhot tartanak nyilván. Az állatállomány összesen:

Agyagos:	1778-ban;	240
	1847-ben;	111
	1850-ben;	567
Szergény:	1778-ban;	404
	1847-ben;	109
	1850-ben;	1277

A két községben ugyanazt a jelenséget figyelhetjük meg. Az állatállomány 1847-re nagyon megfogyatkozik — nincsenek juhek, és egyébként is csökkent — 1850-re a juhtenyésztés fellendülésével magasra emelkedett. Szergényben a földterület kisebb, az állatállomány viszont, több mint duplája Agyagosénak.

Az urbéresek 1847./48. évi adótartozása az alábbi:

rovásszám /dica/	hadiadó	háziadó	összesen	1846/47. évi hátralék	
Agyagos:	234	313	281	594	-
Szergény:	258	345	310	655	-

A községekre vonatkozó egyéb adatok ebből a korból:

Vályi András: Magyar Országnak leírása c. könyvében/1796-ban jelent meg Budán, I. kötet 20. oldal/ -- ezt írja Agyagosról: "Magyar falu Sopron Vármegyében, földes Ura Herczeg Eszterházy Uraság, lakosai katolikusok, fekszik Kapuvártól fél mérföldnyire, mint hogy termő földje Agyagos, onnat vette mevezetét is, tsekély vagyonbéli tulajdonságához képest harmadik osztálybéli."

Egy másik Agyagosról is ír: "Agyagos, tótul Alinatz. Elegyes

falu Zemplén Vármegyében, földes Ura Dezsőfy Uraság, lakosai katolikusok, fekszik Sókuthoz közel, mellynek filiája nem messze."

Drinóczy csornai kanonok 1830-1847-ben irt kéziratot könyvében;—Böngészet Sopron Megye ismeretéhez— ezek olvashatók:"Jelenleg 63 házakban 495 katolikus lakosokat számlál. Most mint fiókegyház a szergényi plébániához tartozik. A süttöri uradalomhoz tartozik ezen helység — írja Agyagosról. Szergénynél: a Rábczának áradása sok károkat okoz a lakosoknak. Szénával bővelkedik. Jelenleg 62 házakban 495 katolikus lakosokat számlál, kik nevezetes csikászok. Plébániája 1777-ben alapított, van anyja könyve 1778-tól. Fiók egyháza Agyagos. Temploma a Sz.László Királyhoz. Patrónus Herczeg Eszterházy, mint földesur. A süttöri uradalomhoz tartozik."

Fényes Elek: Magyarország Geographiai Szótára című művében /I. kötet, 15. oldal, megjelent Pesten 1851-ben/ ezeket írja Agyagosról: magyar falu Sopron megyében, a Hanság mellett, Sopronhoz három mérföld, Szergény mellett, 680 r.kath. lakos. Van 530 hold szántóföldje, 150 h. rétje, 500 h. legelője, mely $\frac{1}{4}$ -e posványos, 20 h. kertje van. Földje rozsot termő. Széna, nád elég. Égerfás erdeje is van. Birja h. Eszterházy Pál.

A III. kötetben Szergényről: magyar falu a Hanság mellett, 560 kath. lak., paroch. szentegyházzal. Határán van 505 h. szántóföld, 135 h. rét, 700 h. legelő, melynek fele mocsaras,

van 30 h. kert. Földje főleg rozsort és burgonyát terem. Szénája, nádja elég. Erdeje is van, mely égerfákból áll. Birja h. Eszterházy Pál.

Az éghajlati viszonyokról ebben az időben: Sopron vármegye levegője általában hűvös, de egészséges. A Fertő tava és a Hanság mocsara mellett melegebb, viszont egészségtelenebb is a levegő.

A lakosság viseletéről: a rábaközi és a Hany-melléki magyarok égszinkék dolmányt, nadrágot, rövid szürdolmányt, közepes karimájú kalapot viselnek. Télen bagolysüveg és báránybőrös hosszú mente, vagy bunda a viselet. A magyar "fehérnépek" általában rövid dereku hosszú szoknyát viselnek előkötővel, télen posztó, vagy báránybőrös rövid réklit. A leányok hajukat hátul egy copfban hosszúra fonják, széles selyem pántlikákkal felcifrázzák, derékon alul is lelógatják, az asszonyok pedig kendőkkel borítják fejüket.

Az általános iskola homlokzata. 1936-ban a Borbély József alapítványból épült

A községek pecsétjeiről: 4./

Mindkét község XVIII. századi pecsétje, un. "beszélő pecsét".

a./ Agyagos pecsétje:

Felirata: SIGILU xAGYAGOS x A belső pecsétkörben cölöpösen középre helyezett nagyobb hal mellett jobbra egy kisebb, balra rák 20 x 25 mm./Urb. Fasc. 107 Nr. 10 - 178. és Gyt. 1850./

Agyagos község pecsétje 1875.

/Gyt. 1876./

Agyagos község pecsétje

/K. Szab.rend. - 2. - 1885./

Sopron vármegye kapuvári járás

Agyagos kis község

/K. Szab.rend. 2. - 1902./

b./ Szergény pecsétje:

SIGILUM SERKIN 1723.

A pecsétkép azonos Agyagos községével. 22 mm. /Gyt. 1850./

Sopron megye Szergény község pecsétje./Kp. 41. 1883./

Sopron vármegye kapuvári járás x Szergény kis község x

/Kp. 25. és K. Szab.rend. 68. - 1902./

4. A népesség alakulása a XVIII. század második felétől

A XVIII. század közepéig már jeleztem a lakosság létszámának alakulását a két községben. A továbbiakban Thirring Gusztáv dr. munkáját és Dr. Thirring Lajos munkáját használtam fel, mely könyvek a Soproni Szemle kiadványaiként jelentek meg.^{5/}

Thirring Gusztáv nyomán a legelső magyarországi népszámlálásnak, a II. József által elrendelt és a következő években megismételt összeírásnak az adatai közül én csak a házak és a lakosság, valamint a zsidók számát közlöm. Az 1850-es és 1857-es/osztrák kormány által végrehajtott/ hivatalos népszámlálások községi adatait nem tudtam megszerezni. Az 1869-ben végrehajtott népszámlálás eredménye viszont hozzáférhető. Hogy a 85 éves időszakot át lehessen hidalni, ezért felhasználtam Nagy Lajos 1828-ban megjelent munkájában: "Notitiae politico-geographico statisticae inclvti regni Hungariae partiumquae"/ foglaltakat. Az 1869-től 10 évenként megtartott népszámlálások közül az 1880-as és 1930-as adatokat hoztam.

házak száma				össznépesség				zsidók száma			
1785	1828	1880	1930	1785	1828	1880	1930	1785	1828	1880	1930
Agyagos:											
55	63	110	253 ^x	368	495	654	1350	-	-	4	-
Szergény:											
52	62	74		381	469	590		-	-	11	-

^x = 1927-ben Agyagos és Szergény /Fertőszergény: 1906. évtől/ egyesült, ideiglenesen Fertőszergényagyagos néven. 1929-től Agyagosszergény.⁶

Az 1848-49. évi forradalom és szabadságharcban Agyagos és Szergény részéről honvédeként vettek részt:⁷ Csiszár János, Hámor József, Horváth József, Horváth László, Horváth Ferenc,^x Kelemen János, Németh Fábián, Kiss Ferenc,^{xx} Radics György, Radics József és Miklós József.

^x Horváth Ferenc

szergényi lakosok hősi halált haltak.

^{xx} Kiss Ferenc

Emléktáblájuk a soproni volt megyeháza disztermének falán látható, a többi — összesen 71 — hős nevével együtt. Az emléktáblát 1868-ban avatták fel.⁸

Sopron megye 1870. évi népszámlálásának eredménye című könyv alapján a két község népesedési helyzete:

		vallásfelekezet szerint							műveltségi állapot							
házak száma	a jelenlévő népesség fő összege	nem szerint	katholikus	római görög	Kel.n. egyes	görög armeniai	evangélikus	unitárius ágostoni helvét	más keresztény hit.fel.	zsidó	olvasni tud	írni, olvasni tud	írni, olvasni nem tud	ló		
férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	ló		

Agyagos:																
102	685	335	350	681	-	-	-	-	-	4	33	116	175	138	127	96

Szergény:																
72	557	257	300	544	-	-	-	-	-	13	39	93	165	130	53	77

A táblázat folytatása a következő oldalon.

Az 1870. évi népszámlálási táblázat folytatása az előző oldalról:

házi állatok									földterület 1600 □-es holdban		
ló	öszvér	szamár	szarvasmarha	nemesített	juh	juh közönséges	kecske	sertés		méhkas	hold

Agyagosban:

43 - - 387 - - 10 92 71 875 616

Szergény:

68 - - 358 - 742 15 139 51 1171 987

Az adatok vizsgálatánál feltűnik, hogy a lakosok egyöntetűen katolikusok, mindössze 4, illetve Szergényben 13 zsidó található. A viszonylag nagy létszámú zsidó kereskedők gabonával, hizott állattal kereskedtek a községben, illetve italmérésük és szatócsüzletük volt. Később a XX. század elején az italmérés a szövetkezet kezére került. A faluban a harmincas években már nem találkozunk zsidó kereskedőkkel, helyüket a szövetkezet veszi át. A népesség műveltségi állapota megfelel a kor viszonyainak, más dunántúli kisközségekéhez hasonló állapotokat tükröz. Az állatállomány vizsgálatánál szembetűnik, hogy Szergényben 742 juh található, míg Agyagosban nincsen, és több sertés és ló. A Hanság lecsapolása befejeződve, a korábban hasznavehetetlen területek szántóföldi hasznosításával, illetve a legelőterületek

feltörésével megváltozott az évszázados helyzet, Szergény földterülete már több Agyagosénál.

2.) Agyagosszergény népfejlődése a XX. században, 1941-ig: 9.

terület 1941-ben		a népesség száma					a szaporodás v. fogyás /- / %-ban			
kat.hold	hektár	1900	1910	1920	1930	1941	1900-1910	1910-1920	1920-1930	1930-1941
2.178	1.253	1.277	1.240	1.233	1.350	1.365	-2,9	-0,6	9,5	1,1

A tényleges szaporodás 1900-tól 1941-ig 88 fő, százalékban: 6,9%. A népsűrűség 1 km²-re 1941-ben 108,9. /A fenti adatok és a "Szülőföldünk a Kisalföld" c. munka Agyagosszergényre vonatkozó adatai közt van némi eltérés, de a fenti adatok a megbízhatóbbak./

A lakóházak száma, a férfiak és nők aránya, s a természetes népszaporodás és a vándorlási mérleg alakulása: 10.

lakóházak száma		1 házra jutó lakos		1000 férfira jutó nő			term. szap. v. fogyás /- /		
1930	1941	1930	1941	1910	1930	1941	1900-1910	1920-1930	1930-1941
253	274	5,34	4,98	1.046	1.036	1.034	10,6	10,8	10,1

A vándorlási különbözet: 1900 - 1910: -13,5
 1920 - 1930: - 1,2
 1930 - 1941: - 9,00

A dolgozat írása közben egy újabb népességi statisztikára bukkantam,^M amelyik az 1840-es, 1850-es, 1890-es stb. évek adatait is közli.

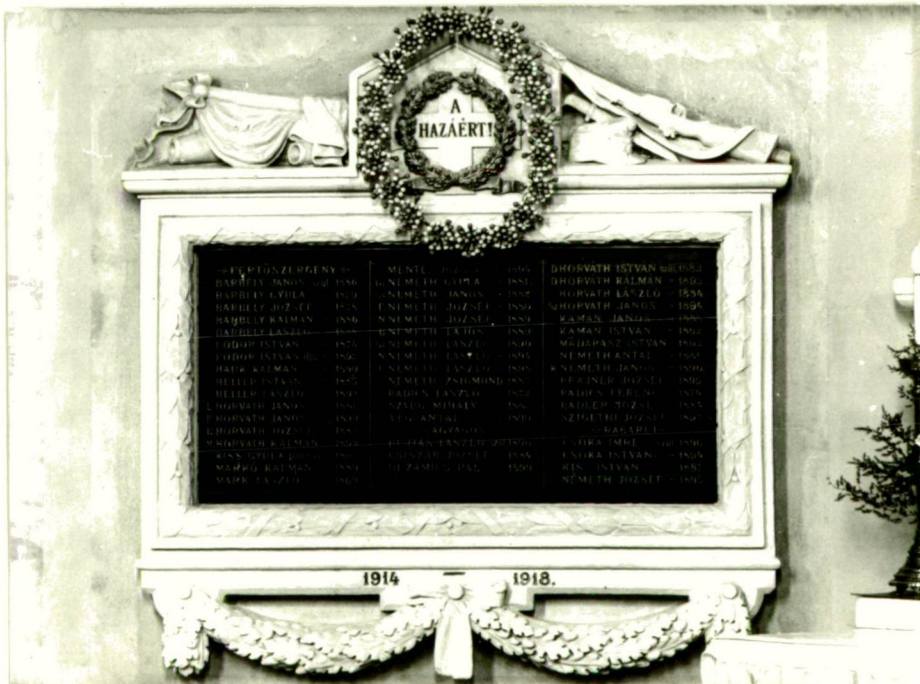
Év	1785	1840	1850	1869	1880	1890	1900
Lakos	740	1090	1240	1264	1268 ^x	1282	1304

Év	1910	1920	1930	1941	1949	1960	1970
Lakos	1271 ^{xx}	1269 ^{xxx}	1392	1445	1539	1440	1319 _a
-----							

^x = a stagnálás a kolerajárvány következménye

^{xx} = a népesség fogyása az erős kivándorlás /Amerika/ következménye

^{xxx} = az 1914-18-as világháboruban Agyagosból és Fertőszergényből Rábarét majossal együtt 50-an estek el.

A II. világháboru — a polgári áldozatokat is számítva — megközelítőleg 70 életet követelt.

Az I. világháboru 50 áldozata.
Emléktábla a templon falában.

Forrásmegjelölés a VII. fejezethez

- 1./ Dr. Horváth Zoltán: A jobbágyvilág alkonya Sopron megyében Akadémia Bp. 1976.
- 2./ Lásd az előzőt.
- 3./ Lásd az előzőt.
- 4./ Lásd az előzőt.
- 5./ Thirring Gusztáv dr.: Sopron vármegye községeinek népesedési fejlődése az utolsó 150 év alatt. Sopron, 1939. /A Soproni Szemle különkiadványa/
- 6./ 2527. sz./ 1927. jegyzőkönyv: Fertőszergényagyagos község képviselőtestülete által a községházáról 1927. évi dec. hó 27.én délelőtt megtartott rendkívüli közgyűlés alkalmából vették fel. Itt felolvasták Sopronvármegye alispánjának 15. 327./1927. számú rendeletével kiadott m. kir. belügyminisztérium 55. 934/927. V. számú rendeletét, amelyben Fertőszergény és Agyagos kisközségek egyesítését kimondta, és az egyesült kisközség nevét ideiglenesen "Fertőszergény-Agyagos" néven állapította meg. A község neve 1929-ben — hosszas vita után — Agyagosszergény lett.
- 7./ Ősi Sopron megyei nemzetségek ....
- 8./ A jobbágyvilág alkonya ... Irta: Dr. Horváth Zoltán
- 9./ Sopron vármegye községeinek újabb népfejlődése. A Soproni Szemle különlenyomata VI. évf. 4. szám, 1942. Irta: Dr. Thirring Lajos
- 10./ Lásd az előzőt, Soproni Szemle II. évf. 4. szám
- 11./ Szülőföldünk, a Kisalföld Győr, 1972.

VIII. Az Agyagosszergényi egyházközség története

Már a dolgozat II. fejezetében említettem, hogy Drinóczy írja, hogy 1281-ben a győri káptalan Jánost, mint agyagosi papot említi Oschl Márton testamentomában, melyet az a csornai prépostság részére tett. Egyéb adatok is alátámasztják azt a tényt, hogy Agyagosban a XIII. században állt egy Szent Mártonról elnevezett templom, mely valószínűleg az 1529-es török átvonulás alkalmával pusztult el, mivel az 1600. körüli evangélikus egyházlátogatás alkalmával már csak az emlékekben élt, és a "mezőn" állt.¹⁾

Ez a "mező" a régi Agyagos helye lehetett. Több jel mutat arra, hogy a középkorban a falu a mai településtől északnyugatra helyezkedett el, kb. 1 km-re, a mai tsz-major és a Kardos csatorna között. Itt vannak a Béla és a Helység Béla dülők, máig is utalva a régi falura. Közel van a Helység Birtok dülő, a valamikori Agyagos birtokára utalva. A Szigetek dülőnév is arra enged következtetni, hogy a mocsárból kiemelkedő magaslatokra települt a régi falu.

Szergény régi telephelye hasonlóan helyezkedhetett el a mai községtől északnyugatra, a Kardos csatorna és a községi legelő között. A községi legelőn végighuzódó barázdák nyomai is arra engednek következtetni, hogy valamikor a falu szántóföldje volt a terület. Lehetséges, hogy a középkorban több telephely is volt, és a mocsár kiterjedése kényszerítette a lakosokat arra, hogy felköltözzenek a mai telephelyre. Közélebb a halászóvizekhez, a mocsárhoz, halászó - földművelő életmódjuk gyakorlására nagyobb lehetőségük nyílt. A templom minden valószínűség szerint a két község között állhatott, és a lakosság közösen használta. Annak ellenére valószínű, hogy Csatkai Endre könyvében¹ elpusztult, XIII. századi templomról Szergénynél beszél. Ennek az alapfalai kerültek elő 1930 táján a községi legelő területén. Érdekes hagyomány, hogy mivel a községek első védőszentje Szent Márton volt, az egyházi bucsu /szentségimádás/ napjainkban is november 11-én — Márton napon — van Agyagosszergényben, és nem László napon.

Az 1873. évi gan. visitatio jegyzőkönyve szerint²⁾ Szergény 1777-ben építette templomát és 1792-ben pedig a tornyot. Az eredeti okirat alapján -- "alapítólevél"³⁾ -- azonban nyil-

vánvaló, hogy a mai templom elődjét, a két község közösen építette és használta. A községek lakói eredetileg katolikusok voltak, 1536-ban váltak lutheránussá /evangélikussá/, amikor a Kanizsai család férfiága kihalt, és Kanizsai Orsolya hozományaként a református Nádasdy Tamás kapta meg a birtokot. Később 1681-ben a katolikus Eszterházyakkal a község ismét katolikus lett.

Müemlék jellegű kálvária az iskola előtt

1761-ben március elsején a szentmiklósi plébános, Balitz György beadványt intéz a győri káptalanhoz. Ebben kéri, hogy — miután a gróf hozzájárult — engedélyezze az ő filiális hiveinek: a szergényieknek és az agyagosiaknak, hogy templomot építhessenek Szent László tiszteletére. Együttal kéri azt is, hogy küldjenek ki valakit, az ilyen alkalommal szokásos szertartások elvégzésére. /Bizonyára az ünnepélyes alaplőletételről volt szó./

Az engedély után megkezdték a templom építését. Ugyancsak 1777-ben, július 18-án a két községben vizsgálat történt püspöki megbízás alapján abból a célból, hogy amennyiben e helységek lakói megfelelő eltartást ajánlanak fel az odahelyezendő plébánosnak -- önálló plébániát állítsanak fel. A községek lakói egyhangulag megszavazták, hogy elválnak a Szentmiklósi

anyaegyházától, és önálló plébániát alapítanak. Ekkor alkoták meg az un. "alapítólevelet", mely fontos gazdaságtörténeti és falutörténeti adatokat tartalmaz.⁴⁾

A plébános 120 forintot kap évenként az alapítólevél második pontja szerint. " Jól lehet, hogy a mostani első végzésünk és szándékunk az volt, hogy a T. Plébános Urunknak esztendőnként az említett pénzen fölül 120 köből rozsot fogunk fizetni, de mivel azt találtuk magunk között, hogy a mi határunkban sokszor és többnyire igen szegény olyas rozsral meg nem elégednék, történhető izetlenségnek eltávoztatásáért rendelünk, ígérünk és effektive fizetni fogunk minden köből rozs helett egy-egy forintot..."

3. pont /tertio/ "Vagyon szergényi határunkban Endréd felé a Plébániához tartozandó rét, melynek szénáját 60 forintra böcsüljük esztendőnként. Ez a rét továbbra is a Plébániához lesz tartozandó..."

5. pont /quinto/ "Vagyon a határunkban egy halászóviz, mellyet szent miklósi Plébános Uraimék a Fárahoz birtak M. Uraság engedelmébül, melybül akik halászták, esztendőnként fizettek a Plébános Urnak árendát fél tallért. Ezen vizet birhatja T. Plébános Urunk..."

6. pont /sexto/ "A plébániaházat, melyet az idén, ugymint 1777.ik esztendőben fundamentumból Ő Herczegsége kegyelme segítségével építettünk..."

7. pont / septimo/ "...tüzelni való fát is hordunk..., azt pedig azon erdőről, amelyről mi ... magunknak szoktunk vágniés hordani..."

8. pont /octavo/ a marhatartásról. "Plébános Urunk juhokat éppen ne tartson, egyedül azon okbul, hogy mi a két Helységünk határaiban arra való legeltetés nemtaláltatik..."

Dátum Szergény és Agyagos, die 21. Mensis Julii Anno 1777.
Aláírások: Udvardi Mihály széplaki esperes; Ferenc győri püspök; Stumpff Ádám hercegi tisztartó; Herczeg Eszterházy Miklós és a két Helység lakosainak nevei.

Ezt a templomot 1865-ben restaurálták, majd szűknek bizonyult, és így Ullein József soproni műépítész lebontotta, és romantikus stílusban újjáépítette. Ugyanakkor romantikus stílusú berendezést is szereztek. Az új templomot Zalka János győri püspök szentelte fel 1883. szeptember 30.-án. /Ezt emléktábla örökíti meg a templom falában./

Az egyik oltáron szép Madonna szobor található. Népies barokk falfaragás a XVIII. század második feléből.⁵ /Mások szerint 1660 körül készült.⁶

Az agyagosszergényi plébánia

- A plébánia előtt Immaculata-szobor áll.⁷ Ion fejezetű, rokokó díszes pilléren álló Immaculata. Az 1873-as can.visitatio szerint 1762-ben készült. Minősítése: jó munka.

Egyéb műemlékek:

- Kar-kereszt, a soproni országút mentén. Toszkán oszlopon a nagy Szent Család. A talapzaton: Kar János /gondviselise a/latt 1797. Közepes munka.

- Nep.Szent János, a templom mellett. 1831-ből. "Agyagos Horváth György Csinátota". Minősítés: gyenge munka.

- Kereszt 1832-ből. Ugyanott.

- Szent Család a falu végén. A csoport állítólag az egykori mellékoltáron állt. Az 1860-as évekből való.

- Temetőkereszt. Feszület. Talapzatán: "Oh keresztén megholt Jesus! emlékedre Állítja e Követ buzgón e Sz. helyre Német István hived Szergényi népedből, hogy minden megholton, ő rajt is könyörülj 1837. évben."

Az iskola szintén 1777-ben létesült, amikor tanítót is kapott Radics ludi magister személyében. A régi iskolaépület jelenleg óvoda, a jelenlegi iskola 1936-ban az agyagosi Borbály József alapítványból létesült. A községtanács 1958-ban a községfejlesztési alap felhasználásával, valamint társadalmi munkával két osztályteremmel bővítette az iskolát. Az iskolaépület előtti műemlékjellegű szép kálvária, /jelenleg pusztulófélben, elhanyagolt/ a múlt század végén készült.

Forrásmegjelölés a VIII. fejezethez

- 1./ Magyarország műemléki topográfiája II. kötet, Győr-Sopron megye műemlékei. Akadémia, 1956.
- 2./ Lásd az előbbit.
- 3./ Az eredeti okirat alapján. Megtalálható az agyagosszerényi plébánián.
- 4./ Az eredeti okirat alapján.
- 5./ Győr-Sopron megye műemlékei.
- 6./ Laikusok állítása alapján.
- 7./ A műemlékek ismertetése Magyarország műemléki topográfiája III. kötet alapján.

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó	2.	oldal
I. A község földrajzi elhelyezkedése és jelenlegi viszonyai	4.	"
II. A község vidékének rövid településtörténete	10.	"
Forrásmegjelölés a II. fejezethez	12.	"
III. Agyagos és Szergény első írásos említése és történetük a XIII.-XVI. században		
1. Az Agyagos név eredete, a falu első írásos említése	13.	"
2. A község korai története az oklevelek nyomán	14.	"
3. Szergény első írásos említése, és története a XVI. századig	15.	"
4. Agyagos története a XVIII. századig	17.	"
5. Szergény története a XVIII. századig	19.	"
Forrásmegjelölés a III. fejezethez	20.	"
IV. Agyagos a XVIII. században	22.	"
Forrásmegjelölés a IV. fejezethez	27.	"
V. Szergény a XVIII. században	28.	"
1. Agyagos és Szergény a süttöri uradalomban	34.	"
Forrásmegjelölés az V. fejezethez	39.	"
VI. Az irtásföldek és maradványföldek szerepe a két község életében. Az irtásvisszaváltások és a legelők elkülönítése 1863-ban	40.	"
1. Az irtásföldek visszaváltása	41.	"
Forrásmegjelölés a VI. fejezethez	44.	"
VII. Agyagos és Szergény gazdasági és népességi viszonyai a XVIII. század végén és a XIX. század első felében	43.	"

TARTALOMJEGYZÉK II.

A. A két község népesedési helyzete	43. oldal
B. A természetjáradék szolgáltatások formái	45. "
C. Az 1778. és 1845. évi gabonatermés ...	46. "
D. A földterület kimutatása az 1778. és 1847. évi adólajstromban	46. "
E. Az urbéresek állatainak száma az 1778. és az 1847. évi adókivetési lajstromban	47. "
F. Az urbéresek 1847/ 48. évi adótartozása	48. "
G. A községre vonatkozó egyéb adatok a korból	48. "
H. A községek pecsétjeiről	51. "
1. A népesség alakulása a XVIII. század második felétől	52. "
a. Sopron megye 1870. évi népszámlálásának eredményei	53. "
2. Agyagosszergény népfejlődése a XX. században, 1941-ig	55. "
Forrásmegjelölés a VII. fejezethez	57. "
VIII. Az agyagosszergényi egyházközség története	58. "
Forrásmegjelölés a VIII. fejezethez	63. "
Mellékletek: ¹ Agyagos község 1752. évi összeírása	
2. Szergény község 1828. évi összeírása	
3. Agyagos község 1828. évi összeírásának fotója	

AZ 1752 -ES ÖSSZEÍRÁS AGYAGOS KÖZSÉG	SZEMÉLYEK SZÁMA	SZANTÓ						RÉTEK				ÁLLATAJLLOMÁNY					A KÉZMŰVESEK MESTEREMBEREK KERESKEDŐK ADÓJA FORINTBAN
		TELKEK SZÁMA	A TELKEKHEZ TARTOZIK PÖZSONYI KÖZELBEN	A PUSZTA TELKEKHEZ TARTOZIK PÖZS. KÖZ.	IRTVA NYOK PÖZSONYI KÖZELBEN	NEMESI BIRTOK NEM NE- VESEL ÁLTALI HASZNÁLATBAN	TELKEKHEZ TARTOZIK KASZÁLÓKBAN	PUSZTAK HASZNÁLATBAN	IRTVA NYOK HASZNÁLATBAN	BARVASMARHA	LÓ	FEJŐSTEHÉN	TEHENEK SZARAZON ÁLLÓK	NOVENDEK MARHA	SERTÉSEK, 1 ÉVNÉL IDŐSEBBEK	MÉHEK	
TAKÁCS JÁNOS BIRÓ	1	1/4	18				5		2		1	1	2	5	1		
HORVÁTH JÁNOS	1	1/4	18				5		6	2	5	1	4	10		5	
TAKÁCS GYÖRGY	1	1/4	18				5		4	3	4	1	5	6			
HORVÁTH ISTVÁN FIATAL	1	1/4	18				5		6	2	3	2	3	9			
NÉMETH ANDRÁS	1	1/4	18				5		4	2	3	1	3	8		8	
TAKÁCS ISTVÁN	1	1/8	9				2 1/2		4		1	1	1	4			
TAKÁCS MIHÁLY	1	1/8	9				2 1/2		2		1	1	3				
NÉMETH FERENC	1	1/4	18				5		6		1	1	3	1			
HORVÁTH ISTVÁN	1	1/4	18		2		5		6		1	5	2	3			
KAMÁNY ISTVÁN	1	1/8	9				2 1/2		2		1	1	2	4	1		
ISTOKOVICS ISTVÁN	1	1/4	18				5		2		1	1		3			
KISS FERENC	1	1/4	18				5		4	2	1	2		2			

Numerus Terra arabiles P r a t a Vinca P c c o r a

Persepio Szergeny

Nomina Incolarum

Vatus Translatum

Personatum
 Sepsium
 Ad Sepsiano perimcy
 Cub. Lovon.
 Ad Sepsiano perimcy
 Cub. Lovon.
 Campatina Cub. Lov.
 Gradina loz. y Dmiles p.
 Dm. b. p. p. d. Cub. Lov.
 Ad Sepsiano perimcy
 Falcatum.
 Ad Sepsiano perimcy
 Falcatum.
 Campatina Falcat.
 Gradina. y Dm. b. p. p.
 Agrob. p. p. d. Falcat.

29, 14, 226, 140, 56

Michael Kiss
 Michael Nemeth
 Franciscus Kapa
 Joannes Pally

Summa 33

Inquilini in alienis Demibus

Andreas Nemeth
 Michael Szaranyai
 Emericus Balits
 Francis. Cui. mazia Colurman.
 Stephano Menyhart
 Joannes Menyhart

Servi Vnales et Compunitatis

Mich. Toly. Cuius. Vno. Arcendat. cad. Subop.
 Math. Koiniksterfer. Educillat. Vno.

Persepio Kiss Opitro
 Stephano Kiss Barxuo
 Michael Takacs armentarius.
 Michael Fogar Dubulcuo.
 Georgius Kiss Subulcuo
 Sioph. Radico. Vneli. Magister.

Summa

8, 14, 226, 151, 171, 56

Extranei Possesores

Ca. Ag. agos

Georgius Roka
 Maximus Deuk
 Franciscus Nemeth
 Catharina Toth

Vatus Translatum 12
 Stephano Barbeli 7
 Stephano Horvath 19
 Georgius Fozz 6
 Joannes Barbeli 15

Vatus 12

Vatus 56

Incolatum Vinibiles
 P. g. s. r. u. m.
 Gradina loz. y Dm. b. p. p.
 Agrob. p. p. d. Falcat.
 Poves
 Cipi
 Vacca vulgaris
 Vacca sicilis
 Juvena, p. s. r. e. d. et humil.
 Inum. annu. ag. n. e. d.
 Vites et Caprae annu.
 ann. et supra.
 Serpenti. annu. annu.
 et supra.
 Apum alpearia
 Et. Culeo. lucum.
 Canalicul. y. l. m. e. r. m.
 p. l. e. r. p. h. o. u. e. r. p. s. n. n.
 C. m. p. i. r. e. l. e. n. s. i. u. m.
 Tabaca, q. l. m. e. l. e. r. a. d.
 Epificium Mola
 Moxatura Rusti
 Crastus, coma
 Rotaru.

78, 2, 40, 18, 46, 170, 69, 2

Michael Kiss
 Michael Nemeth
 Franciscus Kapa
 Joannes Pally
 Andreas Nemeth
 Michael Szaranyai
 Emericus Balits
 Francis. Cui. mazia Colurman.
 Stephano Menyhart
 Joannes Menyhart
 Mich. Toly. Cuius. Vno. Arcendat. cad. Subop.
 Math. Koiniksterfer. Educillat. Vno.
 Persepio Kiss Opitro
 Stephano Kiss Barxuo
 Michael Takacs armentarius.
 Michael Fogar Dubulcuo.
 Georgius Kiss Subulcuo
 Sioph. Radico. Vneli. Magister.

Summa

Extranei Possesores

Vatus Translatum 56

Stephano Horvath sumar 24
 Stephano Nemeth 7
 Joannes Fozz 7
 Andreas Corpo 2

Vatus Translatum 90

Georgius Csapo 3
 Franciscus Csapo 2
 Joannes Horvath 2
 Joannes Kaman 2

Summa 99

